

Naročnina mesečna18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir • nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir.Cek. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružice:Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujege izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SLOVENECA

Izhaja vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 4, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 4, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni.

FillaletNovo mesto,

Bollettino No 1108

Un sommergibile nemico affondato

15 velivoli nemici distrutti

Il Quartier Generale delle forze armate comunica:

In Mediterraneo un sommergibile nemico è stato affondato da mezzi della R. Marina.

Plurimotori avversari hanno bombardato Messina, Reggio Calabria, e altre minori località dello Stretto. Nostri cacciatori impegnavano la formazione abbattendo 4 quadrimotori; un quinto precipitava raggiunto dal tiro contraereo.

Anche ieri Pantelleria è stata obiettivo di reiterati incursioni nel corso delle quali, ad opera della caccia e delle batterie della difesa, 7 velivoli venivano distrutti.

In combattimento con cacciatori tedeschi il nemico ha perduto altri due bombardieri a Sud della Sicilia ed uno Spitfire sull'isola di Linosa (Lampedusa).

Dalle operazioni della giornata tre nostri aerei non sono ritornati alle basi.

Roma, 7. jun. Le perdite della popolazione della provincia di Reggio Calabria finora accertate a seguito delle incursioni di cui da notizia il bollettino odierno ammontano a 50 morti e 7 feriti; non ancora precisato quello di Messina.

Vojno poročilo št. 1108

Sovražna podmornica potopljena

15 sovražnih letal sestreljenih

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

V Sredozemlju so sredstva Kr. mornarice potopila eno sovražno podmornico.

Nasprotni vojnopolniški so bombardirali Messina, Reggio (Calabria) in druge manjše kraje ob Messinski ožini. Naši lovci so zapletli sovražno skupino v boj in sestrelili 4 štirimotorne, petega je sestrelilo protiletalsko topništvo.

Tudi včeraj je bila Pantelleria cilj ponovnih napadov, med katerimi so lovci skupno z obrambnim topništvom sestrelili 7 letal.

V boju z nemškimi lovci, je sovražnik zgubil nadaljnja dva bombnika južno od Sicilije in en »Spitfire« nad otokom Linosa (Lampedusa).

Tri naša letala se niso vrnila v oporišča iz dnevnih poletov.

Rim, 7. junija. AS. Dosežete izgube med civilnim prebivalstvom, pozrele načete pri napadu, o katerem poroča današnje vojno poročilo, znašajo v Reggio Calabria 50 mrtvih in 7 ranjenih; žrtve v Messina še niso ugotovljene.

Sovražni napadi uspešno zavrtnjeni

Industrijske naprave v mestu Gorki bombardirane — 5. in 6. junija je bilo uničenih 83 sovjetskih letal

Hitlerjev glavni stan, 7. junija. Neško vojno poročilo objavlja:

Sovražni napadi ob kubanskem predmostju in južno od Ilmenskega jezera so bili uspešno zavrtnjeni.

Preteklo noč so napadli močni oddelki bojnih letal ponovno industrijske naprave mesta Gorki. Ob dobri preglednosti so bili doseženi številni zadetki v polno na tovarniških napravah tega pomembnega oborožitvenega središča. Pogrešamo eno letalo.

Letalstvo je potopilo pred kavkaško obalo dva sovražna hitra čolna in enega lovca na podmornice.

V dnevih 5. in 6. junija je bilo na vzhodnem bojišču uničenih 83 sovjetskih letal.

Nemška brza letala so včeraj v nizkem poletu z vidnim uspehom napadla za vojno važne cilje južnoanglijskega pristaniškega mesta Eastbourne.

Tedenski vojaški pregled

Od 1. junija je otok Pantelleria, budna italijanska straža na sredozemski pomorski cesti, predmet močne angleške pomorske in letalske ofenzive. Ne ve se še, če gre za resnično pripravo za vdor ali le za demonstrativne napade. Najverjetnejša pa prva hipoteza. Junaška predstraža (celotno prebivalstvo je tesno strnjeno z junaško posadko) izpolnjuje svojo dolžnost in pogumno vztraja v odporu. To dokazuje dejstvo, da je sovražnik sam manj kakor v enem mesecu izgubil sto letal in da je bil tamkaj poškodovan angleški rušilec. Sicer pa so protiletal napadom na ta otok trdi osni napadi na Bizerto, Suse in Alžir.

Tako imenovano kavkaško mostišče (ki sega od Anape do Temrjuka) so rdeči skrajno besno napadali. Pa tudi v tej šteti veliki bitki okrog Krimskega jezera so bili napadalec odbiti. Zgubili so veliko vojskovo in gradiva. Pomembni so bili tudi sovjetski napadi pri Lisičanskju, Orlu in Kursku. Nemci so jim takoj odgovorili s protinapadi in z letalskim bombardiranjem. Omembe vredni je tudi napad pri Velisu, izveden od treh pehotnih divizij in ene Stalinsve oklepne brigade, kjer je ostalo na bojišču 2000 mrtvih in 21 tankov.

Japonci odločno napredujejo na Kitajskem, zlasti ob Modri reki. Tamkaj divja bitka na 300 km dolgem in 100 km globokem bojišču, kjer so Japonci le še kakih 200 km oddaljeni od Čungkinga.

Tudi na morju se vojna nadaljuje. Zdrženi narodi so pretekli teden zgubili celotno 9 majhnih vojnih ladij, 7 motornih torpedov, eno podmornico ter eno spremilovalno ladjo. V Sredozemlju in Atlantiku je bilo potopljenih 19 prevoznih ladij.

Angloameriški in ruski letalci so pretekli teden zgubili 446 strojev, od tega 358 ruski.

V mesecu maju je bilo uničenih skupno 1267 ruskih ter 590 anglosaških letal. Med njimi je bilo

Priprave za izvedbo novega reda

V Rimu je bilo ustanovljeno »Društvo za proučevanje in organizacijo novega reda«

Rim, 7. junija. AS. Pod pokroviteljstvom ministrstva za ljudsko omiko je bilo ustanovljeno »Društvo za proučevanje in organizacijo novega reda«. Nameni tega društva so: Pretehtati in rešiti vsa vprašanja, ki se nanašajo na življenjske nujnosti in na razmah italijanskega naroda v okviru nove evropske politike dela; zbrati, razložiti, izdelati in med seboj primerjati vse študijske gradivo, ki se nanaša na pripravo politične, gospodarske in družabne preureditve nove Evrope; poiskati podatke vseh načrtov in predlogov za novo ureditev sveta, in sicer iz vseh dežela, ki so zapletene v sedanjih vojnih; objaviti razprave o vseh najvažnejših vprašanjih, ki so v zvezi s takšno ureditvijo; širiti te misli s predavanji, poročili, raznimi objavami, stiki in potrebnimi sporazumi za sodelovanje, s podobnimi organizacijami v tujini ter s tujimi strokovnjaki, zlasti iz držav trojne zveze, ki se zanimajo za takšna vprašanja, ter slednjič prilagojevati družabno vprašanje in pobude vseh onih političnih, kulturnih, sindikalnih in korporativnih ustanov, ki se zanimajo za vprašanja novega reda.

Društvo za proučevanje in organizacijo novega reda bo razpošiljalo knjige in publikacije, določalo nagrade in organiziralo narodne in mednarodne sestanke. Imelo bo tudi urad za pripravo in pouk, namenjen tistim mladim ljudem, ki so posebno sposobni za reševanje vprašanj novega reda. Tam jih bodo usposabljali za reševanje političnih in gospodarskih nalog, ki se bodo pojavile v Italiji po vojni. Društvo bo svoje delo opravljal preko raznih odborov, v katerih bodo učestvovali in politični ljudje, ki so na glasu in ki so zlasti spretni v reševanju raznih zgodovinskih, političnih, geopolitičnih, pravnih, gospodarskih in socialnih vprašanj. Med drugim bo tudi odbor za temeljna zgodovinsko-politična vprašanja, dalje odbor za geopolitična vprašanja, za socialna in delavska vprašanja, odbor za gospodarska in finančna vprašanja ter poseben odbor za reševanje pravnih vprašanj. Potem bo imelo posebno mednarodno komisijo, v kateri bodo zastopniki ustanov, zavodov in organizacij, ki se v državah trojne zveze ali tistih, ki pripadajo k njim, bavijo z vprašanji novega evropskega reda. V odbori bodo sodelovali zastopniki fašistovske stranke, korporacij in v poštev prihajajočih ministrstev.

Društvo za proučevanje in organiziranje novega reda naj bi dobilo poseben pomen, zakaj med težnjami in usmerjenostjo raznih narodov, ki naj bi vzevali po vojni, bo pomoč nauka, ki smo ga prejeli, lahko samo prispevek odločni sili. Ta nauk, ki ga je oznanil svet Duca, se bo moral uveljaviti v skladnem sestavu socialne pravičnosti ter pravičnosti med svobodnimi ljudstvi vseh narodov, v sodelovanju med narodi na vseh področjih, da se vzpostavi, tudi na trdnih moralnih in duhovnih temeljih prava evropska skupnost. Ustanovitev

te pomembne organizacije je zdaj, ko je vojna v največjem razvoju, tudi s tega stališča izredne važnosti. Kaže namreč, kako v Mussolinijevi Italiji nastope z orožjem spremlja veliko obnovitveno delo za uvedbo novega reda na svetu. Rimu je namenjeno, da spregovori veliko besedo omike in splošne pravičnosti.

Na predsedniško mesto v »Društvo za proučevanje in organiziranje novega reda«, je Duca poklical nar. sv. Eugenia Coselschija, ki je v

Vladar na seji Kr. Akademije Italije

Predsednik Akademije poroča o delu v preteklem letu — Razdeljena so bile kraljeve nagrade za leto 1943-XXI — Velike manifestacije vladarju

Rim, 7. junija. AS. Ob vzvišeni navzočnosti Nj. Vel. Kralja in Cesarja je bila davi v dvorani Julija Cezarja na Campidogliju glavna skupščina Kraljeve akademije Italije, na kateri so bile razdeljene Kraljeve nagrade za leto 1943-XXI. Vladar, katerega so sprejeli tajnik Stranke Scorza, predsednik Kraljeve akademije Italije Federzoni in guverner Rima Borghese, je bil sprejet v dvorani s toplo manifestacijo. Ob Kralju in Cesarju so sedeli ministri za narodno vzgojo Biggini, podtajnik v predsedništvu ministrskega sveta Rossi, zastopnika senata in zbornice fašiste in korporacij, senator Salvi in nacionalni svetnik Paolucci.

Predsednik Kraljeve akademije Federzoni je Nj. Vel. Kralja in Cesarja takole nagovoril: Prepričani, da v tako hudi preizkušnji, kakršna je ta, ki se vsiljuje danes našemu narodu, prava dolžnost vsakogar, vestno izpolnjevanje obvez do države in da Italijan, kadar nima in ne more imeti več časti, da brani domovino z orožjem, mora služiti domovini s svojim delom in zlasti z energijami svojega duha. Potrebno je, da miselno in umetniško delo v strašni krizi, ki teži vse izražanje in osvoboditve omike, ne utrpi v Italiji najmanjše prekinitev. Zaradi tega je na nas, da si prizadevamo dati zgled in pobudo. Ta namera se zrcali tudi v današnji skupščini z običajno svečanostjo na najbolj slavnem kraju na svetu in tudi to pot je navzočna Vaša Vzvišenost, sir, da proglasi imeni dveh odličnih znanstvenikov, katere je akademija smatrala za vredna Kraljevih nagrad, ustanovljenih od Vašega blagopokojnega roditelja ter obdržanih in pospeševanih od Vas. Glede na vse to, kar je bilo storjenega in kar se dela, lahko rečemo ob tej slovesni priliki, da so se akademski dela v tekočem letu nadaljevala in se nadaljujejo s plodnim uspehom.

Naša ustanova je imela 47 zborovanj, na katerih je bilo 27 znanstvenih poročil ter je bilo odobrenih 32 spomenic in 52 znanstvenih oblik.

Utrpeli smo nekaj bolečih izgub med letom, izgubo odličnega kiparja Angela Zanellia in izgubo slavnega fizika in matematika ter znanstvenega zgodovinarja Roberta Marcolonga, oba akademika Italije. Zapustila sta nas tudi Pietro Fedale, odlični proučevalec srednjega veka in nepozabni romanist, Guido Mazzoni, humanistični pesnik in filolog italijanske književnosti, najvrednejši dedič čiste Carduccijske tradicije.

Vsa naša študijska središča so izvajala svoje programe in nastali sta dve novi središči, središče za primitivne omike in zavod za dalmazijske studije. Posebno zanimiv je bil tudi letos ciklus predavanj o arabski kulturi, katere je prirejalo študijsko središče za Bliznji vzhod. Posebej je treba omeniti med nedavnimi publikacijami akademije tri nove zvezke, katere je izdalo središče za italijansko Vzhodno Afriko. Te pobude znova potrjujejo večne neodpravljenе probleme naše duhovne in politične ekspanzije. Splošna razstava akademskih publikacij je nudila mogočne dokaze o udejstvovanju akademije, katerega ne poznajo še vsi zadostno. Tako je Kraljeva akademija Italije izvršila nalogo, ki ji jo je podelil Duca.

Sir, med tem, ko narod v skrajni fazi hude preizkušnje prenaša z moško odločnostjo trpljenje, žrtve, uničevanje in grožnje, ki naj bi po mislih sovražnika uklonile narod, da bi sprejel mir brez časti, obnavljajo zastopniki znanosti, kulture in umetnosti, Vam, dokazuje svoje goreče vere in brezmejne predanosti. Italija ne more

fašistovski stranko vpisan že od 12. septembra 1919. Je to skandinav, pisatelj, časnikar, dvakratni vojni prostovoljec, poveljnik italijanskih prostovoljcev, odlikovan s štirimi kolajnami za vojaške vrline, ravnatelj »Antiboljševizma«, revije »Idea di Roma« in glasila italijanskih prostovoljcev »La volontà d'Italia«. Za podpredsednika sta bila imenovana Ekse, Giotto Dainelli, akademik Italije, ter nar. sv. Nino Guglielmi, ravnatelj revije »Fascismo«.

zgrešiti v poslanstvu omike, katerega mu je podelila visoka stopnja po činu in odgovornosti v splošni skupnosti narodov. Zaman skušajo z uničevanjem spomenikov izbrisati te naše pravice tisti, ki so zadnji prišli v zgodovino, zaman skušajo zadušiti kali bodočnosti naših ljudi, ki so vedno bili in vedno bodo sposobni za nepričakovane preporode in za čudovite razmah. Italija bo znala vztrajati, tvorec ponovno, sir, eno samo vojsko s svojimi junaki na kopnem, na morju in v zraku, da se bo zmagovito izpolnila njena usoda.

Po besedah predsednika Kraljeve akademije Italije, ki so jih navzoči viharno odobraval, je akademik Orestano, tajnik razreda za moralne in zgodovinske znanosti, prečital poročilo komisije glede nagrade tega razreda, ki je bila podeljena Erminiju Troilu, ki je med najbolj cenjenimi in učenimi mojstri italijanske filozofske misli in ki je spisal okrog 50 monografij in raznih studij. Akademik Giorgani, tajnik razreda za fizikalne in matematične ter naravoslovne vede je nato prečital poročilo o dodelitvi Kraljeve nagrade za kemijo, ki je bila podeljena prof. Giulio Natti, modernemu raziskovalcu širokih razgledov in nenavadne podkovanosti, sposobnemu reševanju najbolj težkih teoretičnih vprašanj in uporabljanju tehnološkega napredka. Profesor Natta se je med drugim znatno udejstvoval v proizvodnji sintetičnega kavčuka v Italiji, ki se že redno proizvaja po dobri raziskovanji in preizkušnji, katere so italijanski kemiji omogočili, da se je uvrstila v nekaj letih poleg največjih inozemskih industrij.

Po proglasitvi zmagovalcev za Kraljeve nagrade je akademik Orestano govoril o spoju stvarnosti. Govornik je obširno proučil pojem stvarnosti, pripominjajoč, da je ta pojem danes v krizi in da iz te krize lahko nastanejo največje duhovne zmote in največji moralni neredi v naši dobi. Nade je očitno vse kritike, katerim je bil pojem stvarnosti podvržen v raznih filozofijah do modernih filozofskih kritik pred Kantom in po njem. Akademik Orestano je izvajal, da je pojem stvarnosti najbolj pereč in dramatični pojem, katerega mora življenje samo reševati neprestano in pozitivno. Zaključil je svoja izvajanja, zatrjujoč, da so duhovni danes bolj kakor za usodo gmočnih dobrin in fizičnega življenja v strahu za usodo najdragocenejših človeških vrednot, poetičnih in verskih ter moralnih vrednot, ki so absolutna bogatstva življenja.

Zborovanje se je zaključilo z govorom akademika Orestana, nakar je tajnik Stranke odredil pozdrav Kralju in Cesarju. Na trgu Campidoglija je občinstvo toplo pozdravljalo vladarja, ko je zapuščal akademijo.

Zaigralni baloni na Švedskem

Stockholm, 7. junija. AS. Zadnja noč je padlo na razne švedske kraje večje število zaigralnih balonov, ki so izzvali eksplozije in majhne požare. Po vsej verjetnosti so bili to baloni angleškega izvora, kakor so jih našli tudi v drugih evropskih krajih.

Rusija je kriva vojne

Madrid, 7. junija. AS. List »Alcazar« nadaljuje s svari pred boljševiško nevarnostjo in piše v uvodniku z naslovom »Rusija je kriva«, da je vojno pripravil Jud Litvinov, odkar je Sovjetska Rusija sodelovala v Zvezi narodov in ji je bilo omogočeno razdiralno delo v Evropi, ki se ni hotela združiti v križarsko vojno proti boljševizmu, marveč se je delila v ljudske fronte, katere je izigravala Moskva, ki je upala, da se ji bo posrečilo izvesti svetovno komunistično revolucijo po oboroženem spopadu med tako imenovanimi imperialističnimi državami, v vojni, v kateri bodo uničene stare ustanove, ljudske množice pa bodo obubožale. Evropa zdaj plačuje svoje zmote in mi bomo stalno brez utrujenosti ponavljali, da je vojna isto kot Rusija, ki je hotela vojno in da je bodočnost Evrope odvisna od okoliščin, v katerih se bo nahajala Moskva, ko se bo sklepal mir. List pravi, da bodo strahotne žrtve te vojne malenkost v primeri s posledicami, ki bi jih moralna Evropa trpeti, ako bi v Evropi zmagala rdeča revolucija.

Vročina v Španiji

Sevilla, 7. junija. AS. V Španiji je nekaj dni vladal velik vročinski val. Izredna vročina je vladala v Sevilliji, kjer je kazal toplomer 58 stopinj nad ničlo. Poročajo o številnih primerih sončarice.

Naročajte »Slovenca«!

Ob obletnici sedanje mestne uprave

Na praznik Vnebohoda je minulo leto dni, odkar sta župan, general Leon Rupnik, in podžupan comm. dr. Salvator Tranchida prevzela županstvo mesta Ljubljane. Te spremembe ljubljanske mestne uprave pa prebivalstvo skoraj ni občutilo, saj je vse delo na magistratu teklo mirno in brez motenj dalje, ker sta tako župan kot podžupan z najboljšo voljo posvetila vse svoje sile samo blaginji prebivalstva. Na velika javna dela v sedanjih razmerah seveda ni bilo mogoče misliti, pač pa je mestna občina s pomočjo Visokega komisariata nadaljevala najpotrebnejša začeta dela in jih deloma že dokončala, druga bodo pa v kratkem izročena javnosti.

Ker je bil na večerjšjo obletnico praznik, je župan povabil v petek ob 8.30 v svoj kabinet generalnega sekretarja Franca Jančigaja z vsemi direktorji, načelniki in šefi uradov, podjetij in zavodov kot zastopnike prav vsega mestnega uslužbenstva. Župan, general Leon Rupnik, je hotel izraziti čustva hvalečnosti predstavniku Kraljevine in državnih oblasti na ljubljanskem županstvu, podžupanu comm. dr. Salvatorju Tranchidi, ki ga že vsa Ljubljana pozna za izredno skrbnega moža za vse potrebe prebivalstva ter se vedno prizadeva, da bi pomagal ljubljancem in Ljubljani.

V svojem nagovoru je župan poudarjal, da sta s podžupanom lani 3. junija prevzela upravo mesta Ljubljane v tistem duhu, ki daje novi, od Duceja inavgurirani dobi pečat in ki med težkimi boji in žrtvami pripravlja novi svet, kakršnega želi Bog in dostojno človeštvo. Podžupanovemu neutrudnemu prizadevanju, velikemu razumevanju, znanju, globokemu čutu dolžnosti, veliki tenkočutnosti je uspelo premagati vse težave ter iz mestnega poglavarstva ustvariti delovno zajednico, ki si je v resničnem tovarištvu in nesebičnem delu postavila za edini smoter blaginjo mesta in njegovih prebivalcev. Organizatorične novosti in izboljšanja v korist in napredek občine ter v blagor njenih uradnikov, uslužbencev in delavcev, tako je poudarjal župan, so predvsem podžupanova zasluga, za kar mu je v imenu vseh iz-

rekel prisrčno zahvalo. Obenem je pa comm. dr. Tranchido naprosil, naj tudi še nadalje posveti svojo neutrudno delavnost mestni upravi, ter mu kot pravi skromen spomin na prvo leto njegove delavnosti na čelu ljubljanske mestne uprave izroči medaljo mesta Ljubljane s primernim posvetilom in mu najiskrenejše čestital k njegovim uspehom.

Po sprejemu medalje mesta Ljubljane z reliefom mestnega patrona sv. Jurija in primernim posvetilom ter diplome podžupana comm. dr. Tranchidi, je pristopil predstavnik vsega mestnega uslužbenstva, generalni tajnik Franc Jančigaj ter naslovil na župana in podžupana najpotrebnejše besede, da že leto dni vodita mestno občino ljubljansko v popolno zadovoljstvo prebivalstva in mestnega uslužbenstva. Izrazil jima je najvdatnejšo svojo zahvalo in zahvalo nameščenstva za blagohotno naklonjenost, ki jo je bilo z njune strani deležno vse uslužbenstvo. Obenem je generalni tajnik županu in podžupanu izrekel najboljše želje za bodočnost.

Po govoru generalnega tajnika Jančigaja je spregovoril podžupan, comm. dr. Tranchida, županu, sodelavcem in nameščencem prisrčno občutene besede zahvale za izkazano mu toplo simpatijo. Pristavil je, da je z veliko vneto prevzel nalogo, zaupano mu v upravi mesta Ljubljane, ter da je s tem, ko se je z vsemi močmi prizadeval za blaginjo občine in njenih prebivalcev, izpolnjeval samo svojo dolžnost. Poudaril je, da je dobil v županu ne samo vzornega predstojnika, temveč pravega gentlemana in iskrenega prijatelja ter da je bilo vnese v ustroj mestne uprave, lahko uresničiti zaradi modre direktive župana ter zaradi kompetence in neutrudnega duha sodelovanja načelnikov posameznih uradov in vsega uslužbenstva. Zahvaljujoč se za veličastno izpričevalo, podeljeno mu v znak priznanja, ki mu bo prijeten spomin, je comm. dr. Tranchida dodal, da bo tudi v bodoče posvečal vso svojo delavnost koristim občine in občanov.

Ob razstanku sta župan in podžupan vsem predstavnikom mestnega uslužbenstva segla v roko in zaključila pomembni sestanek.

Velikanski uspeh nemške vojne izdelave

Ministra Speer in dr. Goebbels sta na velikem zborovanju govorila o uspehu nemške totalne mobilizacije

Berlin, 7. jun. AS. V berlinski Sportni palači je bilo v soboto popoldne mogočno zborovanje, ki se ga udeležilo na tisoče delavcev iz oboroževalne industrije ter članov narodno socialistične stranke. Govorila sta minister za oboroževanje in strelivo Speer ter propagandni minister dr. Goebbels. Minister Speer je med drugim izjavil:

Hitler ga je pooblastil, naj sporoči nemškemu narodu odlične uspehe vojne industrije v tem letu, zlasti kar se tiče izdelave orožja. V nasprotju z upanjem sovražnikov Nemčije je vojna izdelava letos v maju dosegla rekordne številke. Ta uspeh je treba pripisati novi organizaciji vojne industrije, ki zdaj neomejeno izmenjava ekipe in tehnico sebi. Stiriideset veleindustrijalec v diktatorsko oblastjo vodi najvažnejše panoge nemške oboroževalne industrije.

Drugi razlog za velikanski uspeh je delo nemškega delavca celo v krajih, ki so bili prizadeti po letalskih napadih. Tretji razlog je povečano pridobivanje železa in premoga v zasledenih krajih; povečano pridobivanje bakra, aluminija, magnezija, kroma in mangana, ki v četrtem letu vojne zadostuje za nemške potrebe, ter vedno večje pridobivanje električne sile, katere mu porušene dvajset letov za nasprotnikom letalskem napadu ni bistveno škodovalo. V enem letu je tudi izdelovanje železniških strojev naraslo za več kakor 300%.

Maja 1943. je bilo v oboroževalni industriji izdelano 6,3 krat toliko orožja kakor maja 1941. Ta uspeh so dosegli s tem, da so uporabili 50% delavcev, 132% surovega železa, 2% aluminija več kakor lani in pa 57% manj bakra. Četudi je izdelava orožja večja, vendar čete zaradi daljšav do front ne smejo streliva razmetavati. Izdelava orožja z več kakor 3,7 cm kalibrom se je v primeri z lanskim majem povečala za 400%, izdelava lahkih poljskih topov tudi za 400%, težkih protiletalskih za 315%, težkih protitankovskih topov za 200%, navadnih pa za 600%. Skupno število vseh vrst izdelanih tankov je bilo letos štirikrat večje kakor lani, največji uspeh je bil dosežen pri »Tigrih«, katerih so maja izdelali 200% več kakor februarja. Maja letos je bilo izdelanih za 125% več tankov kakor povprečno na mesec leta 1941. Tudi izdelava letal je letos v maju večkrat presegla povprečno mesečno izdelavo iz lanskega leta.

Ti uspehi so bili doseženi zaradi totalne mobilizacije vseh delovnih sil. Hitler se za to zahvaljuje delavcem in vsemu narodu. Nemški izumitelji so na delu, da bodo dajali nemški vojski vedno boljše orožje. Oboroževalna industrija je razdeljena po vsej Nemčiji tako, da ji morejo letalski napadi le malo škoditi. Izdelava se bo prihodnje pomlad še povečala, in sicer tako, da nemški vojski ne bodo nasprotnika samo napadali, temveč tudi končno premagali.

Za Speerom je govoril propagandni minister dr. Goebbels, ki je najprej pohvalil Speera in pa delo milijonov nemških delavcev. Obratun o izdelavi orožja je jasen uspeh totalne mobilizacije vseh delovnih sil za zmago. Na oklice za totalno mobilizacijo se je v pomočno službo prijavilo okoli 3,5 milijona ljudi, zaradi česar je več stotisoč mož lahko šlo v vojsko.

Zivčna vojna nemškega naroda ne bo zdelala, ker pomeni skušnjo iz leta 1918. Odločen je boriti se do konca in v tem so si edini voditelji in narod ter zunanja in notranja fronta. Kdor bi skušal škoditi varnosti nemškega naroda, bo to plačal z življenjem. Ljudstvo v četrtem letu vojne obetuje hude čase bolj kakor prej, a vse žrtve morajo trpeti zlasti prebivalstvo, prizadeto po letalskih napadih, ki s tem dokazuje, da nemški narod ne bo popustil, dokler ne bo nasprotnik zlomljen. Zato Nemci ne govorijo o miru, temveč se bore za doseg miru. Vse omejitve, ki so bile uvedene zlasti glede prehrane, niso nič v primeri z žrtvami, ki jih prenaša prebivalstvo na bombardiranem ozemlju. Na angleški in ameriški strahovanje je samo en učinkovit odgovor: teror. Vse nemški narod preveča ena sama misel: zadržati Nemci, stiskajočo zobe, čakajo svojo ure. Časna naloga vsega naroda po vojni bo, da se obnovi mesta, ki jih je porušil nasprotnik.

Proti angleški letalski vojski se Nemci bore s podmorniško vojsko, ki nje posledice niso tako vidne in boleče kakor posledice letalske vojne, a so prav tako hude. Nemci so do maja letos potopili 26.500.000 ton brodov. V prejšnji vojni so potopili samo 12 milijonov ton, pa je Anglija že tedaj bila na robu kolosa. Naj nasprotnik izdela še to-

liko ladij, teh izgub ne bo nadomestil. Bistveno za vojno na morju je menjajoča se sreča, toda nasprotnik naj bo pripravljen na odločilne izgube. Njegove življenjske sile bodo spet presekane in možnosti za uspeh spet odstranjene.

Nemški narod je lahko prepričan, da njegov napor v totalni vojni ne bo zastoj. Na vzhodno bojišče prihajajo nove čete in novo orožje. Glede vdora v Evropo so nemške čete pripravljene. Nasprotniki sami govorijo o ogromnih težkočah takega nastopa.

Sovražniki, ki ogražajo Evropo, so zgolj tolpa judovskih eleparjev. Razpust kominterne je samo eleparija judovskega kapitalizma. Judovski vprašanje je največja nevarnost za svet.

Nemški narod mora poslušati naročilo padlih ter delati in se boriti. Kdor ne veruje v zmago ali posluša sovražnika, je izdajalec in ga je treba odstraniti. Nemški narod ima danes voditelja, ima orožje, erce, zaveznike in vsa Evropa dela za njegovo vojno. Zaradi tega ima danes največje možnosti v zgodovini in bo lahko dosegel najslajnejšo zmago, ki pa ne bo podarjena, temveč si jo bo treba zaslužiti z bojem, žrtvijo in delom. Po hudih žrtvah bo dosežena zmaga, za njo bo prišlo za Nemčijo vstajenje, doba socialnih reform in novega razvoja. Nemški narod se bo boril, kjer bo prilika, in na koncu bo zmaga njegova.

Politični pomen oddelkov generala Vlasova

Berlin, 7. junija. Nemški vojaški krogi pišejo, da bi utegnili pri morebitnih bojih na vzhodu igrati vlogo armada generala Vlasova. Velikega pomena je število teh oddelkov, ki vsebujejo ljudi, pripadajoče vsem narodom Sovjetske zveze. Ta armada bo v bodočnosti igrala vlogo prve vrste. Važen pa je tudi politični pomen te protibolševiške armade, ki jo sestavljajo tisti, ki so doslej živeli pod Stalinovim režimom in so se po večini tudi celo borili proti Nemcem. Politični pomen ima tudi ustanovitev tako imenovanega komiteja v Smolensku, ki je izdal proglas za ustanovitev nove Rusije, ki bo sodelovala z Nemčijo. Ker se sedaj pričakujejo in pripravljajo važni politični dogodki, zato to

dejstvo še ni imelo tolikšnega odmeva v nemškem tisku. Prvi list, ki se s tem vprašanjem bavi, je »National Zeitung«, ki opisuje razne dobe borbe na vzhodu od prvih tednov 1941, ko je bilo prijetih na milijone ujetnikov, uničenih na deset tisoč tankov in cele letalske armade. Vojski so pri svojem pohodu redno našli le goreča mesta in vasi. Ti dve leti je prešlo na nemško stran tudi mnogo sovjetskih dezertirjev, ki so prosili, da bi se smeli boriti proti bolševizmu. Ruski odbor v Smolensku, ki je proglasil ustanovitev protibolševiške Rusije, je imel med prebivalstvom na vzhodu navdušen odmev, bil je odgovor prave Rusije kremljskim voditeljem.

Angleži se niso ničesar naučili

Monakovo, 7. junija. AS. »Abendzeitung« se v nekem preglednem članku o splošnem položaju vprašuje, kaj je z generalom »Casom«, najboljšim zvestim prijateljem naših sovražnikov. Angleži so s svojo značilno kratkovidnostjo verovali, da bodo lahko mirno in udobno čakali na predajo in razkroj Nemčije zaradi pomorske blokade. V to vojno so stopili z isto miselnostjo, s katero so izšli iz prejšnje svetovne vojne. Judje so gojili v njih celo še večje utvare o odporni nesposobnosti narodno socialistične Nemčije. Ko so se Angleži prepričali, da so igrali na napačne karte, so se zatekli k zločinskim letalskim napadom na italijansko in nemško civilno prebivalstvo, poskušajoč ga prisiliti na kolena. Tudi tokrat niso vedeli, da z dvema narodom stare civilizacije, kakor sta Italija in Nemčija, ni mogoče postopati enako kakor s kolonialnimi narodi s pomočjo policije ali kazenskih ekspedicij. Danes je položaj tak, da si Anglosasi ne morejo več dovoliti luksusa, in zgolj trpno prisostvovati poteku vojne, marveč morajo sami sodelovati.

K temu jih je po vsej verjetnosti prisililo delovanje podmornic trojne zveze, ki so doslej potopile 31 milijonov 500.000 ton ladje, torej povzročile vrzel, ki je praktično ni mogoče zamašiti. Mi — zaključuje list — pa lahko zagotovimo, da bodo na leteli na primeren sprejem povsod, kjer koli bodo napadli v Evropi ali v Vzhodni Aziji.

Tožbe avstralskega ministra

Bangkok, 7. junija. AS. Avstralski oboroževalni minister je po poročilih iz Cambera izjavil svoje nezadovoljstvo nad premajhnim upoštevanjem Avstralije v zavezniški svetovni strategiji. Pravi samomir — je dejal — da dopuščamo Japoncem utrjevanje ter izkoriščanje njihovih pridobitev v južnozhodnem Pacifiku. Minister je končal z obžalovanjem, da prenaša Avstralija največjo težo japonskega pritiska, zavezniki pa ne pošiljajo dovolj gradiva v južnozhodni Pacifik.

»Prima linea« št. 31

Nova številka glasila Zveze bojevnikiških fašijev prinaša na prvi strani pomemben članek o vojski in ljudstvu, dalje prinaša pregled partizanskih bedastoh. Na drugi strani prinaša pomemben članek o prometnih vprašanjih, zvezah in možnostih za razvoj prometa na Balkanu izpod peresa Giana Luigia Gattija. Poseben članek obravnava komunistične zločine na Balkanu. Na nadaljnjih straneh je treba omeniti članek o kinematografiji, posebno stran posveča bojevnikom, posebna stran pa obravnava organizatorno delo bojevnikiške zveze. Tednik je živahno ilustriran.

Začasna ustavitv »Domoljuba«

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na osnovi dekreta z zakonsko močjo z dne 3. maja 1941-XXI, izpremenjenega v zakon dne 27. aprila 1943-XXI, št. 385, po ugotovitvi, da je tednik »Domoljub«, izhajajoč v Ljubljani, v št. 21. 26. maja 1943-XXI, na četrti strani priobčil članek, ki vsebuje neumestna razglabljanja, ki bi lahko imela učinek potlosti na javno mnenje; in ker je treba zaradi tega proti omenjenemu tedniku uporabiti primerno sankcijo,

odreja:

Proti tedniku »Domoljub« se uporabi ukrep začasne ustavitve izhajanja za dobo dveh tednov od 10. junija dalje.

Nameščenemu osebu se bodo morali tudi med ustavitvijo plačevati običajni prejemki.

Kvestor je pooblaščen, da izvrši pričujoči odlok, ki bo objavljen v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 5. junija 1943-XXI.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino
Emilio Grazioli.

Določbe o uvozu in izvozu za bivša jugoslov. ozemlja, priključena Italiji

Člen 1. Za uvoz blaga na bivša jugoslovanska ozemlja, priključena Italiji, čeprav so v svobodnem pasu, in za izvoz blaga s teh ozemelj je potrebna dovolitev.

Dovolitev izda, vsak po svoji pristojnosti, dalmatinski guverner, Visoki komisar v Ljubljani ali reški prefekt po predhodni pooblastitvi ministrstva za izmenjavo in valute. Pooblastitve so lahko tudi splošne.

Člen 2. Izvoznik blaga z ozemelj, navedenih v prednjem členu, mora odstopiti Državnemu zavodu za zunanjo trgovino (Istituzio nazionale per i cambi con l'estero) plačilna sredstva, pridobljena od inozemstva za izvoz.

Odstop se opravlja preko zavoda Banca d'Italia ali preko katere za trgovanje z inozemskimi plačilnimi sredstvi pooblaščen banke.

Člen 3. Na ozemljih, navedenih v členu 1., je izključena pravica trgovanja z inozemskimi plačilnimi sredstvi pridržana Državnemu zavodu za zunanjo trgovino.

Posle z inozemskimi plačilnimi sredstvi opravlja za račun tega zavoda Banca d'Italia ali druge banke, ki jih za to pooblasti ministrstvo za izmenjavo in valute.

Člen 4. Razveljavljajo se vse določbe nasprotujoče temu aktu, ki stopi v veljavo deseti dan od objave v uradnem listu »Gazzetta Ufficiale del Regno«.

Posojilo za obnovo Smedereva. Za financiranje obnovitvenih del v Smederevu je sklenil ministrski svet pooblastiti finančnega ministra, da najame posojilo v znesku 75 milijonov din. Povračilo posojila jamči država, ki prispeva tudi 50% anuitet.

Zamenjava osebnih izkaznic

Za zamenjavo osebnih izkaznic po uredbi Vis. komisariata bo v ljubljanski občini poslovalo pet poslovalnic, ki bodo sprejemale prošnje in izdajale nove izkaznice, in sicer:

I. Poslovalnica v Beethovnovi ulici št. 7, pritišče, za mestne okoliše, ki leže severno od Rožnika in Tivolija ter proge Rakek—Zalog do Smarinske ceste (Šiška, Dravlje, Bežigrad, svetokriški okraj, Koseze, Dolnice, Zapuže, Podutik, Glince).

II. Poslovalnica v Turjaški palači — Gosposka ulica št. 15, pritišče, za mestne okoliše, ki leže med Rožnikom, Tivolijem in Ljubljano do Subičeve ulice in njenega podaljška do Ljubljane (Gradišče, Krakovo, Trnovo, Mirje, Mestni log, Rožna dolina, Vič, Glince, Brdo).

III. Poslovalnica na magistratu, Mestni trg 2/II, za mestne okoliše med Subičevo ulico in njenim podaljškom do Ljubljane ter ob Ljubljani navzgor na eni strani ter Resljevo cesto, Kopitarjevo, Streliško ulico in Golovcem na drugi strani (novo mestno središče, staro mesto, Prule, Galjevica, Doljenjka in Izanska cesta, Barje, Črna vas).

IV. Poslovalnica na Ambroževem trgu 7, pritišče, za mestne okoliše vzhodno od črte Golovec, Streliška in Kopitarjeva ulice, Resljeva cesta, kolodvor, Smarinska cesta (Semper, Vodmat, Zelena jama, Moste, Poljane, Kodeljevo, Štepanja vas).

V. Poslovalnica na magistratu, Mestni trg 2/I, soba št. 37, za vse nujne primere. Nujnost je treba dokazati.

Poslovalnice bodo uradovale od 7. junija dalje, in sicer od 8.30 do 12. ure in od 15. do 17.30 ure.

Meseca junija bodo sprejete le prošnje moških od 15. do 50. leta, t. j. onih, ki izkaznice morajo imeti. Moški, ki imajo že slike, naj prošnje vložijo čimprej, da ne bo ob koncu meseca junija navala. Za osebe, ki niso obvezne imeti osebno izkaznico, bo pričetek poslovanja še objavljen.

Za zamenjavo osebnih izkaznic je potrebno:

1. Izpolniti prošnjo, katere formular dobite v vseh poslovalnicah, prav tako tudi navodila, kako se prošnja izpolni. Priložiti je treba tudi tri enake slike (brez pokrivala), velikosti 4 x 5 cm, na hrbtni slik je treba razločno napisati priimek in ime.

2. Predložiti je treba sledeče listine: a) matično listo o rojstvu, poroki itd.; b) listino o poklicu, n. pr. uradniška legitimacija, poslovna knjižica, obrtni list, diploma itd.; c) inozemci dokazilo o tujem državljanstvu.

3. Staro osebno izkaznico mora prineseti vsak s seboj.

Državni in javni uradi, zavodi in šole bodo vlagali prošnje skupno za svoje uslužbence oz. gojence na magistratu, soba 44, kjer naj se njih predstavniki zglašajo zaradi navodil.

Tisti, ki so že vložili prošnje in slike ter že niso dobili osebnih izkaznic, ker občina ni imela tiskovin, naj ne hodijo znova, ker bodo upoštene že vložene prošnje.

Druga knjiga o Ljubljanski pokrajini

V zbirki »Paesi d'attualità«, zbirki zemljepisnih monografij, ki jo vodi prof. Elio Migliorini, je kot 5. zvezek izšla monografija o Ljubljanski pokrajini. To je sedaj že druga knjiga v italijanski o naši pokrajini. Prva tozadevna publikacija, katero smo svojočasno že ocenili v »Slovenec«, je bila »La Provincia di Lubiana«, zemljepisni oris, demografske novice in gospodarsko življenje, v založbi Nicola Zanichelli, Bologna.

Sedanja publikacija, katero je izdala založba »Cremonec« v Rimu, je sicer manj obsejna kot prej navedena, pa zato vendarle prinaša nekaj več podatkov in razmeroma dobro sliko o Ljubljanski pokrajini. Po kratkem uvodu, ki citira predvsem zakonski dekret o priključitvi Ljubljanske pokrajine z dne 3. maja 1941-XIC, je podana slika pozicije in mej Ljubljanske pokrajine. Nato pa sledi na 21 straneh fizično-geografski opis pokrajine. Daljše poglavje je posvečeno zgodovinskemu pregledu in prebivalstvu samega. Tu pravi pisec med drugim, da imajo Slovenci, ki so metoditni in resni, delavni in redoljubni kot Švicarji, na splošno miroljuben značaj, ki je tudi vpluden in gostoljuben. Delaven in industrijski, v katerem je dosti praktičnega duha, mogoče nekoliko težak v gorskih krajih, mrzel in refleksen. Daljše poglavje je posvečeno gospodarski delavnosti. Sledi končno popis Ljubljane in posameznih področij pokrajine.

Bibliofiliški pregled izkazuje razmeroma mnogo porabljenega literature in zaradi tega je knjiga kljub manjšemu obsegu praktično, bolj pregled naše pokrajine kot je bila že prej omenjena prva knjiga. So pa seveda nekatere netočnosti, ki motijo poznavalce pokrajine. V knjigi je 11 zemljepisov in diagramov. Služila bo dobro vsem onim, ki imajo opraviti z Ljubljansko pokrajino, pa se ne morejo posluževati virov v neitalijanskih jezikih. P.

Razstavo športnih motivov

bodo odprli 12. t. m.

Zdaj se vršijo zadnje priprave za otvoritev razstave športnih motivov, ki bo 12. junija ob 11 dopoldne. Prireditve bo združena z razstavo odbora za turistično propagando. Za izvirno razstavo vlada med ljubljanskimi prijatelji umetnosti veliko zanimanje. Kakor je že bilo objavljeno, se naprošajo gg. umetniki, naj dostavijo svoja dela 7. ali 8. junija med 10. in 12. uro ali med 16. in 18. uro v Jakopičev paviljon. Na dan otvoritve naj bodo zbrani vsi razstavljalci ob 10.30 v razstavnih dvorani.

Zamena starih obrtnih listov

Člen 1. Kdor koli izvršuje trgovinski, industrijski ali rokodelski obrt po § 3., 23., 32. in 60. zak. o obrtni, mora v šestih mesecih od uveljavitve te naredbi vložiti pri pristojnem občnem upravnem oblastvu nekolikotno prošnjo za zameno starega obrtnega lista, ki ga je priložil prošnji, z novim, ki naj se izda na obrazcu v italijanskem in slovenskem jeziku.

Oblastvo, kateremu je bil izročen obrtni list s prošnjo za zameno, izda o tem posebno potrdilo, ki ga mora upravičenec shraniti v dokaz, da je zadoštil dolžnosti iz prednjega odstavka in da more kasneje dobiti novi obrtni list.

Člen 2. Pristojno oblastvo izda obrtni list iz prednjega člena v novem obrazcu na taksnem papirju L. 6.— brez vsakršne druge takse in zaznamuje izdajo novega obrtnega lista v obrtnem registru.

Člen 3. Če se prošnja za zameno v predpisnem roku ne vložijo, se imetniku obrtnega lista odvzame obrtna pravica.

Vremenska napoved za 8. junij, torek:
razjasnitev;
za 9. junij, sredo: večinoma jasno.

Zahvala

Vsem, ki ste z nami sočustvovali in nam lajšali bol ob smrti našega nepozabnega

Milka Krapeša

mu poklonili cvetje in krasne številne vence, in vsem, ki ste na kateri koli način počastili njegov spomin, vsem stanovskim tovarišem prijateljem in znancom za veliko udeležbo pri pogrebu — naša prisrčna zahvala. — Sveta maša zadušnica se bo brala v sredo, 9. junija 1943, ob pol osmih v župnijski cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, dne 8. junija 1943.

ZALUJOČI

Baarov »Golobček« in dr. Janez Krek

Vedno sem želel, da bi kdo od naših pisateljev, ki so Kreka osebno poznali, opisal Kreka v povesti ali drami. Slika, ki jo o kakšni pomembni osebi poda leposlovec, mnogo bolj diha življenje nego proizveden življenjepis.

Ko sem bral roman »Golobček«, delo Krekovega sodobnika župnika Baara (1869—1923), sem imel užitek posebne vrste: duhovnik Jože Holoubek, glavna oseba v romanu, me je v marsičem spominjal na Kreka. Oba duhovnika, zelo nadarjena, brez vsake želje po časti in denarju, velika prijatelja otrok; oba originalna moža, sta hodila po lastnih potih, brez ozira na to, kaj poretijo ljudje. Podčrtal sem si nekatera mesta, ki so me posebno spominjala na Kreka. Ogledimo si jih po vrsti.

Prvikrat sem napravil debelo črto ob robu, ko sem bral na str. 51, kako je Holoubek spoznal že v semenišču vzporednost združne misli, ki naj pomaga ljudem v gospodarskem oziru, pa jih tudi duhovno poveže med seboj. Takole pripoveduje Holoubek sam o sebi: »V semenišču so mi dejali žid... Ustanovil sem bil tam celo vrsto samopomočnih podjetij, postavil sem nabavilno društvo, borzo, denarni zavod »Pomoč«, in vse to sem hotel preseliti kakor drevesce iz šole v pravo dejansko življenje... No, hotel sem urediti skupno nakupovanje in prodajo vseh reči. Vsa občina naj bi bila duhovno in gospodarsko zvezana. Prva naj bi se rodila hranilnica ali posojilnica, ta naj bi časoma postala mati vseh ostalih podjetij. Društveni dom, skladišče, občinska tehnična, uhožnica, širokšnica — vse to naj bi časoma dozorelo. O tem sem bral razprave; prepričan, da ima združništvo nesluteno bodočnost, sem mislil vse življenje temu posvetiti.«

Mislil, da mi ni treba niti posebej omenjati, da bi bile vse te besede lahko Krekove. Vse, kar je Krek delal, je delal iz notranjega nagiba, ne samo zaradi svoje službe. Želel je, da bi nikdar ne postal »antverhar«, »katerih je danes i med ministri i med čevljarji dovolj videti.« (Izbrani spisi I, 77.) Holoubek prijatelj Souček pa govori takole svojemu Jožku: »Bog naju — mene in tebe — Jožko, obvaruj samo pred tem, da ne bi — kako naj vendar to povem — da ne bi postala kakšen mehanizem, zgolj figura, reven stroj, ki izvršuje svojo dolžnost in nič več.« (Str. 87.)

O Kreku je rekel dr. Evgen Lampe, da Kreka še nihče ni videl — na bega. Njegov tovariš iz Avguštinje je zapisal o njem: »Njegovo srce je bilo popolnoma čisto, tuje vsaki nizkosti.« (Izbr. spisi I, 34.) Na oboje sem se spomnil, ko sem bral o Holoubku: »Njegovo čisto srce, njegova vznesena duša in njegovo zdravo in moško telo ni poznalo strahu, ničesar na svetu se ni balo...« (Str. 94.)

Prav ničesar ni menda tudi Krek ne mogel dostaviti temule opisu, kako je Holoubek kot župnik pojmoval svojo duhovniško dolžnost: »Župnik je socialist«, se je razneslo po župniji, ki je govoril o tem, da je delavec vreden svojega plačila... Toda Holoubek je dalje razlagal o dolžnosti lačne na-

hraniti, žejne napojiti, bolne obiskovati, zatirati nevero in vse njene vrelce, iz katerih izvira... Vsi smo bratje. Narod brez vere je žalostno pogine. Izobrazba brez vere je kakor zastrupljena jed. Sprevrže se ljudem v pogibel.« (Str. 111.)

Krekova posebnost je bila tudi ta, da v dobi svojega javnega dela nikdar ni bral slovenskega nasprotnega časopisa. Celotno ob času, ko so bili napadi Theimerjeve nanj, priobčeni l. 1913, v Slovenskem narodu, največja senzacija, Krek ni prebral niti enega napada nase. Tudi Holoubek je bil prišel v cajengec. Cerkovnik mu je poročal: »Časopis je v gostilni izpostavljen, članek je rdeče obrobjen ter se kar puljo zanj.« Holoubek je pa stvar tako malo zanimala, da je — ko so mu list poslali po pošti — »napisal na zavitek časopisa besedo »ne sprejme«, vrnil časopis pošti in do smrti ni zvedel, kaj je bilo o njem napisano.« (Str. 114.) To je tako redka poteza na Kreku in Holoubku, da mislim, da med tisoč ljudmi ne najdete desetih, ki bi to storili.

Tudi tole bo dobesedno veljalo o Kreku: »Holoubek nihče ni mogel užaliti, razjeziti, razdražiti, nihče ga ni mogel pripraviti do tega, da bi grozil, komu kaj očital ali koga tožil. Vse je sam takoj na mestu preprosto poravnal in šel po svoji poti naprej...« (Str. 116.) »Nikogar ni tožil, z nikomer ni imel pravih, ni se prepiral, ne vpil, toda tudi pred nikomer in pred ničemer se ni upogibal, vse je reševal resno, naravno, neustrašeno in odkrito.« (Str. 135.)

Končanec pravi o Kreku (Ob petdesetletnici, str. 63), da je dvojce tvorilo in gibalo Krekovo življenje: Bog in to, kar je Gospod izrazil z besedami: Misereor super turbam. (Množica »se mi smili«.) Kadar je spregovoril te besede, je »gorel Krekov izraz«. Sedaj pa poslušajmo Holoubka: »Množica se mi smili«, je nekaj nežno zašepetalo Holoubku na sree, toda tako jasno, da se je ozrl. Zagledal pa je le preprosti, na golem zidu nad obošalniki viseči križ — in oči so mu na njem obvisle.« Takole poučuje Kristus Holoubka: »Glad izjava upor proti Bogu in ljudem. Kakor hitro sem nasilil s kruhom in ribami tisočglovo množico, sem jih vse takoj pridobil zase, da, celo za kralja so me hoteli oklicati... Ni mogoče moliti v svetluhi, ko ti kruli v želodcu.« (Str. 148.)

Vse to tako živo spominja na Kreka, da je kar odveč, če omenjam, da je Krek že iz Avguštinje pisal Petru Bohinju: »Temelj po moji misli in skušnji je edino pravi: materialno ugotovitvi kmeta predvsem, ker koder priganja lakota, tam ni mesta niti idealom niti moralizovanju.« (Izbr. spisi I, 81.)

Holoubek toži nad češkim kmetom: »Kmet ne sedi več pri mizi s svojim oračem, malim hlapcem, z delavcem in težakom.« (Str. 151.) Med svetovno vojno sem obiskal Kreka ob priliki, ki je ravno kosil skupaj z vojnim ujetnikom Rusom, ki je bil pri Kreku zaposlen ne vem več, s katerim delom.

In Krek mi je rekel: »Fantič, zapomni si: če hočeš imeti zvestega posla, potem obeduji ž njim skupaj!«

Ko sem bral, kako se je Holoubku tožilo po gorjancih, med katerimi je najprej služboval: »Kar je takle gorjanec rekel, to je tako držalo kakor trda, v deblo zarasla grča« (str. 156), sem se spomnil, kaj je Krek rekel o Selčanih v Turškem križu: »Pri nas držimo, kar je kdo obljubil — besede, ki so jih l. 1922. dali Selčani vklesati v Krekovo spominsko ploščo v Selcih. (Izbr. spisi I, 14.) Holoubek bi bil najrajši vse življenje ostal pri gorjancih, o Kreku sem pa zapisal pred dvajsetimi leti: »Krekova želja v semenišču je bila, da postane kdaj župnik pri 756 m visoko ležeči župni cerkvi sv. Lenarda nad Selci.« (Izbrani spisi I, 28.)

Med posebno zabavne odstavke v »Golobčku« spada prizor, kako je Holoubek navidezno umrl in kako ga je zasliševal sv. Peter, ki mu sedanjí položaj duhovščine na svetu ni bil znan. Sv. Peter se je zelo čudil raznim zunanjim znakom duhovniškega dostojanstva in naslovom, ki gredo duhovnikom po njihovi stopnji v cerkveni hierarhiji. Bil je že kar prestrašen: »Ko bi se moral vrniti na svet, saj ne bi znal z njimi govoriti,« ker ni vedel, kdaj je treba rabiti naziv illustrissimus, kdaj eximius, amplissimus, reverendissimus... in kaj pomenijo ekspozitorij in sinodalke, prišle na talar. (Str. 166 in 167.) Tu sem se spomnil dveh stvari. Ko je Jinova Marica dekanja nagovorila s »častiti gospod« in ji je dekan popravi: »Vele, punčka, vele!« (str. 208), mi je živo stopilo pred oči, kako se je Krek rad pošalil z naslovi: prečastiti in podobnimi. L. 1908. sem bil s Krekom na Monte Santo pri Goriziji. Krek je bil razigrane volje in je pripovedoval, kako se pri češki duhovščini spozna že po obliki služba, ki jo kdo opravlja: »Na Češkem mora imeti duhovnik dekret za vsak gumb, ki ga nosi.«

Ce sv. Peter razlaga Holoubku: »Prava sreča je osrečevati druge« (str. 169), mu Krek pritrjuje:

Gori, izgori in nase pozabi, pa zadovoljno bo tvoje sree.

Z monsignorstvom sta imela Holoubek in Krek svoje težave. Holoubek je po pomoti nekaj časa veljal za monsignora in je moral uživati vse zunanje počastitve, zvezane s podelitvijo tega visokega odlikovanja, čeprav se je branil: »...saj jaz vendar nisem noben monsignor, do smrti ne bom in nočem biti.« (Str. 221.) Holoubek je pozneje res postal monsignor, a ga je odlok dobil že mrtvega. Pri Kreku je pa bilo z monsignorjem ravno obratno: Krek je res dobil to odlikovanje, ni pa užival nikakih s tem zvezanih časti, ker je prepovedal, da bi se bilo o tem kaj objavilo v časopisju. Odlikovanja ni hotel sprejeti.

Naj končam. Vsekakor moramo reči, da je imelo uredništvo Slovenskega knjižničnega roko pri izbiri prevodov, ko se je odločilo za »Golobček«. Roman je zanimiv in tudi poučen za vsakega, dvakrat zanimiv pa za tiste, ki so doživeli Kreka.

I. Dolence

Obnova filozofije

V temelju kulturne prizadevanja mora biti razum s svojimi zakonitostmi. Res kultura ni le sad čistega razumskega prizadevanja, temveč sodeluje v skupnem naporu za nje čim višjo raven in čim bogatejšo in globljo vsebino tudi elementi drugih človeških zmognosti. A vendar je vloga razuma na področju kulture nekako ista, kakor temelj in ogrodje v sodobni stavbi.

Ze dolgo časa sme navajati, da gledamo kulturne temelje drugje, recimo v leposlovju, kar seveda ni pravilno: kultura, ki raste iz tako enostranske pojmovanih temeljev, je samo enostranska, omejena in vodi do hipertrofije na nekaterih področjih, na drugih pa spet povzroča atrofijo. Veliko se je že debatiralo o naših kulturnih prilikah, ki so tej leposlovni miselnosti, ali širše, temu estetičizmu v precej obsežni meri podlegle, in speljale pojmovanje kulture ter kulturnega udejstvovanja na zelo ozko zažrtano področje, ki se je nato prav zaradi napak v temelju še samo napako pojmovalo.

Na ta način se je izoblikovala nekaka ozko-srčna beletristična in linguistična kultura, brez kakšnega globljega kriterija, prepustena enodimenzionalnim raznim miselnim strujam in idejnim gibanjem. A vendar je resnica ta, da mora biti na dnu kulturnega ustvarjanja razum s svojimi neizpremenljivimi zakonitostmi. Bolj jasno povedano daje torej filozofija kot najvišja predstavnica razuma osnovni ton in trdnost kulturni stavbi, ki mora rasti iz njenih temeljev in se tudi v svojem dvigu opirati na močno in neizpremenljivo ogrodje njenih principov.

S tem bi seveda trdnosti in zlasti enotnosti kulture ne bilo veliko pomagano, kajti sodobni čas se odlikuje po pestri množici med sabo si nasprotujočih filozofskih sistemov. Ze štiri stoletja sem se namreč evropska filozofija razkrjala in prehajala v vedno bolj blazno vrtoglavo. Ne moremo torej misliti, da bi poljuben filozofski sistem prevzel delo za vzpostavitev kulturne enotnosti in vodil kulturne udejstvovanje po pravilnih tirnicah, ne da bi prej mislili na obnovo filozofije same. Predvsem tu je treba iskati vzrok in korenino evropske kulturne neenotnosti: ker ni enotnosti v filozofiji, v razumu, ni več enotnosti v kulturi, ki je le izraz razmer na filozofskem področju. Deloma je Evropa to svojo kulturno enotnost zapravila po lastni krivdi, deloma pa se je to zgodilo po neutrudnem delovanju sovražnih sil, predvsem judovskih, ki so po načrtu netile idejne spore in si izmišljale vedno nove teorije, samo da bi cepile enotnost krščanske kulture.

Važno je torej predvsem to, da se vsi trezni duhovi zberejo okrog zdrave filozofije in z nje pomočjo pripravijo trdna tla za kulturno obnovo. Katera je tista zdrava filozofija, ki je sposobna sprejeti na svoja ramena toliko naloge? To je filozofija, ki daje vse pravice razumu, ki jemlje vse svoje znanje iz čiste stvarnosti, opirajoč se pri tem na nespremenljivost prvih principov: tistična filozofija. Kakor je že nekdanj Tomaz Akvinski ustvaril s svojim naukom kulturno sintezo krščanske Evrope, tako je tudi danes poklican, da obnovi bolni razum in ga privede nazaj v območje stvarnosti, ki jo je ta zapustil že nekaj stoletij sem ter tamo zapeljal evropsko kulturo v razkol.

Brez dvoma so katoličani v prvi vrsti poklicani, da ta nauk uveljavljajo in mu priborijo mesto, ki mu gre. Tomizem je namreč izšel tako rekoč iz ostrja krščanstva, čeprav se kot filozofski sistem opira le na zakonitosti čistega razuma. Francoski filozof Jacques Maritain vzklila v svojem znamenitem delu »Le Docteur Angélique«: »Kaj bi bilo, če bi vsi katoličani vseh dežel sprejeli nauk Tomaža Akvinskega za svoj filozofski nauk? Brez dvoma bi bila to prava revolucija na zemlji, ki bi prinesla prvi in največji korak za obnovo one kulturne enotnosti, po kateri krščanski narodi v Evropi ne bodo nikoli nehal vzdihovali. Tako bi rami ob rami šli dve veliki obnovi: prva, ki se trudi za uravni prepored človeštva, za obnovo božjega kraljestva v krščanskem svetu, in druga, ki se bori za pravice razuma, daje človeški kulturi pravo miselno podlago ter s tem uvaja skladje in harmonijo v razprto in razklano evropsko miselnost.

kategorijo mladih mamic, samec pa hodi v službo in se pojavi v Tivoliju samo še ob nedeljah.

Med rednimi obiskovalci Tivolija srečate tudi može s palicami v rokah in s cigarami v ustih. Njih hoja je počasnejša, tudi v govoru niso tako živahni, govorijo pa navadno o spominih, o javnih vprašanjih ali pa o modroslovju. To so večinoma ljudje, ki so 30 ali 40 let delali in skrbeli za družine, katerih člane vidite zdaj v nižjih kategorijah Tivolija. Nekateri se radi poigravo z otroki, drugi pa spet iščejo mirnih kotičkov za svoje razgovore in za premišljevanje. To je odvisno od dobrih živcev, od razpoloženja in sploh od odnosa do novega sveta.

Tako vam potekajo dnevi v Tivoliju. Zene, otroci, mladina in upokojenci se veselijo sonca in sence, toplote in hladu, prijetnih vonjav in prelestnih barv na travnikih. Čez dan skoraj ne srečate mladih mož; le ti so med tem v uradih ali delavnicah, kjer se trudijo za svoje družine. Od rojstva do poznih let je Ljubljancem navezan na svoj veliki ljudski vrt: vrsta desetletij poteče preden zleze od prve kategorije do poslednje.

Poljane, ki imajo svoje zakone in svoje kategorije

Ljubljana, v začetku junija.

To, kar pomeni ljudem na deželi zelena trata okrog domačije, kjer koracajo rdečeljni malčki in kjer se ob nedeljskih popoldnevih sestajajo odrasli pri vrču vina ali jabolčnika, je Ljubljancem velika poljana, premešana z belimi stezami ter posejana s pisanim cvetjem in nenavadno lepim drevjem. Ljubljanski ljudski poljani pravijo Tivolji. V glavnem je to vrt ljubljanske gospode, zakaj med tednom prevladujejo v njem višji in srednji meščanski sloji in samo ob nedeljah in praznikih se jim pridružijo tudi ljudje, ki nosijo samo enkrat tedensko praznično obleko. Le-ti med tednom nimajo časa za prijetno posejdanje v Tivoliju, razen tega pa tudi ne marajo tja v delovni obleki.

Na tej skupni poljani se odigrava precejšen kos našega družabnega življenja. So ljudje, ki so od prve otroške dobe pa do pozne starosti prav s srcem navezani na prijetno vrt, ki je meščanom nekako nadomestilo za mehke trate in sadovnjake okrog kmečkih domov. V tem oziru bi lahko govorili o posebnih skupinah ali kategorijah rednih gostov našega meščanskega vrta: matere z dojenčki, matere s predšolskimi otroki, dijaki, mladeniči in mladenke v dvoje, poslovni ljudje, upokojenci, izredni nedeljski gostje i. t. d.

V Tivoliju vlada poseben red, katerega se držijo vsi po vrsti, od jakejših dojenčkov pa do miroljubnih upokojencev. Dojenčki ležijo v vozičkih, se igrajo z ropotuljicami in se na svoj način veselijo lepih sončnih dni. Prijetna vožnja po prisojnih stezah jih navadno kaj kmalu omami, da zaspijo. Otroci treh ali štirih let prihajajo nato-vorjeni z drobnim delovnim orodjem. Navadno nosijo s seboj pločevinato posodo za vodo, modele za potičke, lopatice, grablje, samokolnico ali kaj podobnega. Le-ti se zadovoljuje s kupom peska, kjer se igrajo peke, zidaje, vrtnarje in sploh kar jim pride na misel.

Matere sedijo na klopetih ter se pogovarjajo o otrocih, gospodinjstvu, znanosti — kdaj pa kdaj seveda tudi o modi, knjigah in umetnosti — zraven pa pletejo, krpaajo ali berejo. One, ki vodijo v Tivolij svojo prvega in edinega otroka, imajo posebno veselje z lepimi oblikami. Nič za to, če morajo ves čas paziti na otroka in na obleko; rade potrpijo in so kljub temu zadovoljne. So pa

tudi take matere, ki se ne sramujejo voditi otroke v delovnih oblekah. Njih malčki so kajpada bolj veseli in korajžni, veliko več imajo od svojega razvedrila pod vedrim nebom, matere pa manj skrbijo in manj jeze.

V Tivoliju vidite tudi športne abecedarje. To so deklički in fantički, ki se poganjajo na sekirah in se prevažajo na otroških biciklih. Kdaj pa kdaj se zgodi mala nesreča. V takih primerih vidite starše, ki kaznujejo kamen, ki je bil na poti ali pa sicer kako kriv, da je ljubljenco spodrsnilo, opazite pa tudi kolikor toliko špartansko usmerjene vzgojitelje, ki se enostavno ne zmenijo za to, če otrok kriči in preliwa solze.

Tako sem dejal, da vlada v Tivoliju nek red, ki ni nikjer zapisan. Najmlajše vozijo z ropotuljicami, spremljajo jih pa mlade mamic, ki so še pred dvema letoma spadale v kategorijo zaroučence. Otroke z lopakami in samokolnicami spremljajo gospe, ki so že skoraj pozabile na skrivnosti majskih sprehodov po Tivoliju. Precej let je že od tega, ko so se še sprehajale kot brezskrbne gospodične. Zdaj ne hodijo več po strmih stezah, pač pa se navadno ustavijo na istem prostoru ter bdijo nad malčkom, ki se sme samo 30 ali 50 korakov oddaljiti. Najpodjetnejši obiskovalci ljudskega vrta so seveda ljubljanski dijaki. Nižješolci se dolgočasijo, ker nimajo primerne trate, kjer bi lahko igrali nogomet ali se premetavali; pogovarjajo se o šolskih skrbih. Tu pa tam jih tudi zanimajo tički, veverice, pa rastline, o katerih so se učili pri botaniki.

Lepa dekleta so kategorija zase. Vedrih obrazov se sprehajajo po belih stezah, njih svetla oblačila pa se harmonično prilagajajo cvetočim nasadom. Fantje, ki že hodijo na univerzo, se radi držijo glavne promenade, zakaj po veljavnem redu je tu nekakšna revija breskbrne mladosti. Malo višjo kategorijo v tej pisani družini predstavljajo spet zaročenci, ki hitijo mimo obljubljenih delov vrta naravnost proti samotnim stezicam, kjer je svet za tiste, ki sanjajo o bodočnosti. Dolga pota prehodijo po šisenskem hribu in Rožniku, tako veliko si imajo povedati. V glavnem bi lahko rekli, da jih morajo prehoditi v dvoje približno stokrat (to traja leto ali dve, kar je pač odvisno od podjetnosti) in potem se poročijo; samica preide kaj kmalu v

KULTURNI OBZORNIK

»Ljubi bližnjega kakor samega sebe!«

V »Slov. učitelju« nadaljuje dr. A. Breznik dokazovanje, da je tak slovenski prevod velike Gospodove zapovedi napačen. Ker je s tem napaden že udomačeni slovenski prevod pogosto rabljenih Kristusovih besed, zato opozarjamo na napake dr. Breznikovega dokazovanja.

Proti novemu slovenskemu prevodu navaja druga mesta raznih slovenskih prevodov, a ne pove, da ima na tistih mestih tudi novi slovenski prevod imenovalnik. Nobenega slovenskega prevoda ni navedel, ki bi Gospodovo zapoved prevajal z obliko »sami sebe«; zamolčal je, da se novi slovenski prevod tukaj ujema z drugimi slovenskimi prevodi.

Dr. B. trdi, da je zaimek sam vedno le do-datek k osebk, okrepilo osebk. Opozorilo, da je poudarek včasih drugačen, pa uमेva tako, da je poudarek močnejši. Toda drugačni poudarek je v tem, da zaimek sam včasih spada k predmetu (objektu). Tako razlagamo besede: »Ljubi bližnjega kakor samega sebe.«

Dr. B. v navajanju zgledov ne razlikuje različne miselne zveze in različnega stavčnega poudarka. Dvakrat navaja zgled: »če bi sami sebe presojali.« A obratkar zamolčuje, da ima tako tudi novi slovenski prevod, ker je tukaj pač očiten poudarek na osebk: kdo bo sodil — sami ali Bog. Sv. Pavel namreč piše: »Če bi mi sami sebe presojali, bi ne bili sojeni. Ko pa nas Gospod

sodi...« Tako je tudi v drugih navedenih zgledih poudarek na osebk ali pa je dvomljiv. V stavku o ljubezni do bližnjega pa je poudarek na predmetu (objektu): koga naj ljubim. Podobno je v stavku: spoznaj samega sebe. — Razlika v poudarku je vidna zlasti v moški obliki tožilnika. V oblikah ženskega spola in množine se razlika ne more tako razločno poudariti. Zato jo tam manj čutimo in teže izrazimo.

Dr. B. pravi, da je v stavku: ljubi bližnjega kakor samega sebe — tožilnik vzet iz cerkvene rabe. Toda ta trditve očitno nasprotuje zgodovinskim dejstvom. Pri Slovencih je službena cerkvena izdaja evangelijev od l. 1925. imela obliko: s a m sebe. Še očitneje je to pri Srbih, Ukrajincih in Rusih. Ti so do 19. stoletja v cerkvi rabili te staroslovenski (cerkvenoslovenski) prevod, ki ima obliko s a m sebe. Šele v 19. stoletju so dobili narodne prevode evangelijev. A med prvimi prevajalci so bili tudi slavni jezikoslovci. Posebno se odlikuje prvi srbski prevajalec evangelijev, veliki slovničar in poznavalec ljudskega govora, Vuk Karadžić. Dr. B. trdi, da je Vuk tukaj pozabil na narodni govor. Nepobitna dejstva pa pričajo, da je Vuk tu ravnal s popolno zavestjo, da ima cerkvena raba in cerkvenoslovenski jezik drugačno obliko. Vse to ga je opozarjalo k pazljivosti na duha jezika in narodnega govora.

Ruski in srbski prevajalci velike Kristusove zapovedi niso mogli prezeiti staroslovenskega prevoda, ki je bil tedaj še splošno rabljen. A vedeli so, da je staroslovenski moški tožilnik enak imenovalniku — in da je to posebna značilnost staroslovenskega jezika. Dr. B. pa tu nasprotno poudarja značilnost staroslovenskega imenovalnika in odločno trdi, da se mora prevesti z novoslovenskim imenovalnikom. To zamolčevanje (ali preziranje)

značilnega temeljnega pravila staroslovenske slovnice je glavna podlaga njegovemu dokazovanju. A pravilo z opozoritvijo na zaimek s a m najdete v vsaki staroslov. slovnici, n. pr. v gimnazijski Ske-tovi na str. 45, v Vondráčkovu pa str. 462.

Resda ima to pravilo veliko izjem, tako tudi v prvem delu Kristusove zapovedi. Konec pa se v starosl. evangeliju glasi: s a m se. »Se« pa je tožilnikova oblika, ki se ne more primerno vezati z roditeljsko obliko »samega«. Torej mora stati s a m. A t a s a m pomeni prav tako lahko tožilnik kakor imenovalnik. To so ruski in srbski prevajalci dobro čutili, a prevedli so ga s tožilnikom samega. Zlasti ruski prevajalci so hkrati pazili na staro cerkveno rabo in na živi književni jezik; vedeli so, da prevod s tožilnikom ne nasprotuje staroslov. besedi. Prvi ruski prevajalci so namreč bili najodličnejši bogoslovni učenjaki, Filaret i. dr. Prevod evangelijev so začeli okoli l. 1817 in končali okoli l. 1820.

Upravičeno sklepamo, da v ruskem in srbskem prevodu živi starodavna zavest, da je staroslovenska besedica s a m na tem mestu tudi tožilnikova oblika in da prevod v tožilniku ni napačen. Torej je dr. Breznikovo sklicevanje na staroslovensko besedilo očitno neutemeljeno, ker prezira značilno pravilo staroslovenske slovnice ter pričevanje srbskih in ruskih prevodov. Iz tega je razvidno, da je pravilnost sedanjega slovenskega besedila Kristusove zapovedi neomajno trdno utemeljena. Dr. B. tukaj ne more in ne bo mogel dokazati napake.

Nikakor ne trdimo, da je prevod s a m sebe napačen, ampak se zaenkrat držimo Pleteršnika, ki dopušča pravilnost obeh oblik. Prav je, da se vprašanje še razčisti, a ne v »Slov. učitelju«, ki ima drug namen. Dr. B. mora svoje dokazovanje la-stveno revidirati to g l a v n o in metodično popra-

viti. V »Slov. učitelju« ni primeren prostor za tako razpravo. Zlasti ni vzgojno, če dr. B. starejšega profesorja ponovno obdoljuje, da ni ločil ednine od množine.

V tem slovenskem vprašanju morajo odločevati stvarni dokazi, ne pa ta ali ona oseba; po latinsko: Non quis, sed quid.

Dve povesti o psih

Pred kratkim sta izšli dve povesti, katerih glavna junaka sta — psa. Tako je »Slovenčeva knjižnica« izdala J. O. Curwoodovo povest »Bliske« v prevodu A. Petlina, »Dobra knjiga« pa Jack Londonovo povest »Jerry z otkove« v prevodu Katarine Spurove. Zanimiva je že primerjava med dvema ameriškim pisateljem, ki sta oba za naše razmere v nekem pogledu eksoična, pa vsak drugače gleda na psa, katerega sta oba postavila v središče povesti in tudi v naslov.

Najprej je izšla Londonova povest »Jerry z otkove«, ki ga pisatelj sam imenuje »romanc« in ga je napisal na obali otoka »Holonulie« leta 1915. Je to eksoična povest s Salomonovega otočja in otkov v Tihem oceanu, toda bolj kulturno zgodovinska, kakor pa »živalska« v smislu Kiplinga ali raznih psihologizirajočih živalskih povesti. Sicer je res glavna »oseba« pes »Jerry«, toda prikazana je ta oseba resnično samo kot — pes, človekov spremljevalec, torej več ali manj pasivna priča dogajanj v njegovi okolici, ki jih povzročajo ljudje. »Jerry«, ki je vzgojen kot pomočnik belega človeka s posebno nalogo, da preganja črnce, ki jih ladje med temi otočji prevažajo kot delovno silo iz kraja v kraj. Tako ga vidimo najprej

Droblne novice

Koledar

Torek, 8. rožnika: Medard, škof; Kaliopa, mučenica; Klodulf, škof; Viljem, škof.
Sreda, 9. rožnika: Mati milosti božje; Primož in Felician, mučenca.

Zgodovinski paberki

7. rožnika:

I. 632. Je umrl Mohamed, početnik nove vere islama. Z versko enotnostjo Arabije je združil tudi politično, tako da so njegovi nasledniki-kalifi lahko začeli obsežno osvojevalno politiko in osvojili vse ozemlje na vzhodu do Turanskega nižavja in Inda, na severozahodu pa so butali ob obzidje Carigrada.

I. 1836. se je rodil v Lyonu na Francoskem Giraud Gabriel, ustanovitelj samostana v Rajhenburgu. Po končani srednji šoli v zavodu Naše ljube Gospe v Lyonu je ostal Kamilu, kot se je kasneje brat Gabriel imenoval v svet, v očetovi veletrgovini s svilo. Po očetovi smrti leta 1868, je doživel v njem sklep da se bo stopil v red trapistov. V tem je izbruhnila vojna med Francozi in Nemci, ki se je je kot prostovoljec udeležil, nato pa sredi leta 1871. stopil v samostan. Leta 1880. je francoska vlada nasilno razpustila opatijo trapistov, kjer je Gabriel živel. Opat Avgustin Ladousse je sklenil polskati redovni družini novo varno pribežališče izven Francije. Kornel Gabriel je dal sredstva za nakup graščine v Rajhenburgu, kjer so se trapisti naselili sredi leta 1881. in omogočil, da se je uredilo in razširilo samostansko gospodarstvo; menihi so postavili moderno urejeno tvornico za čokolado in destilarno na paro. Rajhenburški samostan je bil deset let kasneje povsilen v samostojno opatijo. Brat Gabriel je do svoje smrti 28. februarja 1899. leta opravljal v samostanu razne ponižne službe, popolnoma predan Bogu.

8. rožnika:

I. 1508. se je rodil na Račici pri Turjaku Primož Trubar. Šolal se je na Reki, v Salzburgu in na Dunaju. Važno je njegovo bivanje na dvoru tržaškega škofa Petra Bonoma, ki se je nagibal k protestantizmu. Služboval je po raznih krajih in bil 1542. imenovan za stolnega kanonika. L. 1547. je bežal v Nemčijo, kjer je ostal do leta 1561., ko je postal superintendant slovenske protestantske cerkve v Ljubljani, toda že štiri leta kasneje ga je spregnal nadvojvoda Karel. Odšel je na Wittenberško v Lauffen ob Neckaru, se kmalu preselil v Deringingen, kjer je l. 1586. umrl. Leta 1551. je izdal prvi slovenski tiskani knjigi katekizem in abecednik. V letih 1557-77. je prevedel sv. pismo nove zaveze, ki ga je vnovič izdal 1582. Pisal je dalje pratike, koledar, pesmarice in drugo. Vsega je napisal 17 knjig. Bil je najplodovitejši slovenski protestantski pisec. Pisal je v osrednji dolžnjini kakor jo je sam govoril.

I. 1781. se je rodil v Wylamu pri Newcastleu utemeljitelj železnice George Stephenson, kot sin revnih staršev. V mladih letih je delal v nekem rudniku, pokazal je svoje velike tehnične sposobnosti, ko je zgradil črpalno, s katero so si dolgo časa učeni inženirji zastoj belili glavo. Po tem uspehu je postal nadzornik in kasneje obratovodja v velikem premočniku pri Darlingtonu pri tamkajšnji rudniški železnici je zgradil prvo uporabno lokomotivo leta 1814. Pred njegovim vodstvom je bila nato leta 1825. zgrajena prva javna železnica od Stocktona v Darlington. Iz leta 1824. z Al. Peasejem ustanovljenih tovarnih v Newcastleu izhajajo vse lokomotive evropskih in ameriških železnice prvih desetletij.

Novi grobovi

† V Ljubljani, Kolesarjska ulica 1, je v starosti 72 let, mirno v Gospodu ušpal g. Ravnihar Mihael, dolgoletni cerkovnik v trnovski cerkvi. — Pogreb draga pokojnika bo v torek, 8. maja, ob 3 popoldne v Žal, kapelica sv. Janceza, k Sv. Križu.

† V Ljubljani je umrla gospa Marija Ilvar, trgovka. Pogreb blage rajnice bo v sredo 9. t. m., ob pol 3 popoldne v Žal, kapela sv. Nikolaja.

Naj rajnima svetli večna luč! Vsem, ki žalujejo za njima, naše iskreno sožalje!

Osebnosti

— Poročil se je v soboto, dne 5. junija, v cerkvi Sv. Cirila in Metoda g. Boris Orel, naš odlični narodopisec z gđe Ivo Kramarjevo iz Ljubljane. Novoporočencema želimo obilo sreče!

— Na drž. klas. gimnaziji v Ljubljani bodo sprejemni izpiti za I. razred gimnazije (samo za dečke) dne 22. in 23. julija, v novem uršulinskem poslopju v Šubičevi ulici. Prijave, kolkovane s 6 lirami, je treba vložiti pri ravnateljstvu do 15. t. m. Priložiti jim je rojstni list, pozneje pa še spri-

nalogo, pokazati psihološki preobrat v psu Blisku, ki je po poreku pes in volk, kajti irski volčjak Skagen »Veliki Danec« se je spetal z volkuljo. In tako se v tem psu, ki je resnično glavni junak povesti, mešajo dve prvini: volčja in pasja, toda volčja v mnogo večji meri kot pasja, ki se mu oglašala deloma v postavi, sicer pa v »duši« le od časa do časa. Takoj v začetku nam predstavi »Bliska« kot volka, ki pa se iz nekega nezavednega gona približuje človeškim bivalščem, kar je pripisati tisti »kapljici« pasje krvi, ki je po dvajsetih rodovih še ostala v njem. Pisatelj je postavil svojega junaka v polarno noč severno ameriških sneženih krajih med Eskimovce, kjer je našel čudovit teren za opis živalskih bojev in životarenj, v takem smislu, kakor jih pri nas odkriva Jalen za Gorenjsko. V tej povesti se nahajamo neprenehoma v živalskem svetu: »Blisk« se loči od človeške bližine ter postane pravi volk, da, naravnost voditelj ogromnih volčjih krdeč. Toda prej premaga še svojega tekmeča, po katerem prevzame vodstvo ter navaljuje na stoglave jelenje črede. Tako smo priče volčjih napadov na jelene, ki jih vodi Blisk s čudovito krivolovnostjo in zmagovalnim tudi nasproti človeku. Na vsakem koraku sledimo volčjim preprirom, mesarjenjem, bojem, lakoti in pomankanju. Zdej je opisan boj z nasprotnikom, zdej z jelenom, potem s sovo, nato z medvedom, končno celo z bivolom, nazadnje z risom in mimogrede s človekom. Courwood nas vodi po snežni planjavi, ki je skoraj brez človeka, zato pa polna bojev za obstanek. Središče pa je pes-volk Blisk in njegov boj v »duši« za pravo naravo. Skozi svo povest se izživlja kot volk, toda vedno ga nekaj žene k človeku. Tako iz tega gona sledi gozdomu volku Mistiku. Nasprotno ga pa strašno priteguje pobegla psica

ševalo 4. razreda ljudske šole. V prošnji je treba tudi povedati, ali želi učenec delati izpit v poletnem (julijemskem) ali jesenskem roku.

— Sprejemni izpiti na realni gimnaziji v Novem mestu. Prošnje za priprave k sprejemnemu izpitu se bodo sprejemale v tajništvo gimnazije dne 11., 12. in 14. junija t. l., od 8 do 12. Prošnje je treba nasloviti na gimnazijsko ravnateljstvo in ji priložiti izpričevalo IV. razreda ljudske šole in rojstni list. Ako učenec še nima izpričevala IV. razreda, naj mu šolsko upraviteljstvo na prošnji potrdi, da obiskuje IV. razred, in bo prinesel izpričevalo pozneje. Prošnje je treba napisati na taksem papirju za 6 lir. Poleg učenca naj jo podpišejo tudi starši ali njih namestniki. Ako rojstni list ni kolkovan z državnim kolkom, ga je treba brez ozira na cerkveni kolk kolkovati še kot prilogo z državnim kolkom ze 2 liri. K sprejemnemu izpitu bodo pripuščeni učenci, rojeni v letih 1930, 1931, 1932 in 1933. V prošnji naj učenec navede, ali želi opravljati izpit v julijemskem ali v jesenskem roku. Dan izpita se bo pozneje določil.

— Učenke, ki žele delati sprejemni izpit na uršulinski gimnaziji v Ljubljani, naj spišajo prošnjo na navadno polo papirja. Prošnji priložijo: izpričevalo četrtega razreda ljudske šole, rojstni in krstni list ter 4 lire v denarju za cerkveni kolk. Prošnje je treba dostaviti do 16. junija ravnateljstvu uršulinske gimnazije. Izpiti bodo od 20. julija dalje.

— Za nove osebne legitimacije Vam izdela fotografije hitro in lično Foto Bem — Wolfova 6.

— Prva junijska nedelja vroča. V vremenskih zapisnikih navajajo, da je treba smatrati za vroče dneve one, ko se dnevna temperatura dvigne do ali nad +25 stopinj Celzija. Prva junijska nedelja

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Kakše kaže letina? Vse ozimne in vse pomladne poselje živo poganjajo in rasejo. Zima je bila mila, mehka in suha. Večkrat se je napovedovala suša, pa je vedno še o pravem času prišel dež. Oranice so lepe in obetajo bogat pridelek. Zito, koruza, krompir in tudi drugi poljski nasadi so zdravi. Srce se ogreje in oko se razveseli, ko prideš iz mesta in zavaleto okrog tebe plošne, zelene oranice. Skoraj vseletno suho vreme se nekoliko pozna pri vrtninah, ki rabijo mnogo moče, in pri košeninah. Travniki in senožiči se še niso oomogli od lanske suše. Tudi letos bomo imeli bolj slabo košnjo in bo pridelek sana pišel. Sedaj smo v dobi čeženj, ki so letos obilno obrodile. Samo ponekod jih je v nižinah osmodila slana, ponekod so se pojavili pa črvi, ki so oskubili mnogo dreva. V celoti je pa letina za češnje dobra in je sedaj v predelih vzhodno in zapadno od mesta, kjer so češnje doma, vse delo osodotočeno okrog pobiranja in prodajanja tega žlahtnega sadu. Prve češnje, ki so bile tudi letos kot vedno, drobne, vodene in plehke, so že pošle. Sedaj smo že v dobi cepljenk, vipavk in črnic, ki imajo vsaka svojo posebnost. Ene so bolj trde in skoraj zahrustajo, ko jo stisneš med zobe, druge so pa mehke in se skoraj raztope v ustih. Ene so bolj trpko sladke, druge bolj medene, vse so pa okusne in jih zobjemo, da je veselje. Razpečevanje je organizirano in je prosta prodaja odpravljena. Tudi izvoza v tujino še ni. Prav tako so strogo določene cene.

Z Gorenjskega

Lep pogreb koroškega borca v Vrbi ob Vrbskem jezeru. Kapitan v rezervi Tono Gferrer je pred nedavnim umrl zaradi ran, ki jih je dobil na vzhodnem bojišču. Te dni so ga pokopali v rojstnem kraju v Vrbi ob Vrbskem jezeru. Na pogrebu so se od njega poslovili tudi njegovi tovariši-soborci iz koroških bojev v aprilu in maju l. 1919. Gferrer je bil tedaj polveljnik Vrbljanov in se je z njimi udeležil hudobnih bojev pri S. Jakobi in v Rožni dolini. Ob odprtem graju je govoril župan Čajner.

Hitlerjevska mladina z Dunaja v Rožni dolini. Pred nedavnim je prišla pevska in igralška skupina hitlerjevske mladine z Dunaja na obisk v Rožno dolino, in sicer v Ledenice in Brnco. Tam je nastopila s pevsкими točkami, ljudskimi plesi in kratkimi igricama. Skupina je bila prav pristočno »sprejeta«.

Jeseniško pevsko društvo v Beljaku. Zadnjo soboto v maju je gostovala v Beljaku jeseniška pevška družina. Priredila je zborni koncert v veliki dvorani KdF. Predsednik jeseniškega pevskega društva je župan dr. Klein. Zborovodja pa je R. Ulaga. Zbor ima za spremljavo tudi svoj orkester.

Pevska tekma v Beljaku. Pred nedavnim je bila v Beljaku pevška tekma med posameznimi pevskimi skupinami iz Gorenjske. Med Gorenj-

je bila vroča, kajti dosežena je bila podnevi temperatura +25,6 stopinj Celzija. V nedeljo zjutraj pa je bilo še hladno, kajti jutranji temperaturni minimum je padel celo pod +10 na 7,5 stopinj Celzija. V nedeljo in v ponedeljek zjutraj, ko se je jutranja temperatura nekoliko dvignila do +9,8 stopinj Celzija, ni bilo megle. Barometer je v ponedeljek dosegel stanje 765,2 mm. Še vedno nad normalo. V ponedeljek je bilo hladno in dopoldne oblačno. Lani 7. junija je bila zaznamovana dnevna temperatura nad +30 stopinj Celzija.

— »Stražar naših svetinj« — univ. prof. dr. Lambert Erlich — nova enolirska knjižica.

— Drobnj liški po barjanskih travnikih. Drobnj, lepo pisani, ob ključni krvavordeči liški so se udomačili po nekaterih vrstih celo v središču mesta. Miren in prirodo ljube sprehalca pa bo na liška lahko naletel tudi po nekaterih barjanskih travnikih, tako ob Ljubljani. Ljubki so ti mali pevčki. Pozibavajo se po travnatih bilkah in iščejo semena za hrano. Lepo in prav elegantno se znajo obekati na stebela regrata, ki nosi že zgodaj svoje semene. To liški kai radi zobjejo. Po nekaterih travnikih so postali zelo domači in se ne boje človeka.

Iz Novega mesta

Dijaška Marijanska kongregacija, ki pod vodstvom oo. frančiškanov brez hrupa in šuma sicer, a zato tem bolj plodonosno že več desetletij apostolsko deluje med novomeškim dijaštvom, nas je 30. maja in 3. junija prijetno presenetila z uprizoritvijo dramatizirane vzgojne povesti »Luč z gorac«. Tako nepriljubljeno in naravno so kongreganti delo izvajali, da so vso dvorano, obakrat nabito polno, pritegnili k najtežjemu sodelovanju. Za nemali trud, ki so ga položili v pripravo in izvajanje dramatizacije, zaslužijo brez nadaljnega javno pohvalo vsi igralci, zlasti pa Hinko, Mirko in mali Oton, ki so svoje vloge režili tako, da bi jih provrstni igralci komaj da bolje režili. — Želimo samo to, da bi to, tako zelo vzgojno edl on frančiškanskem odru čimprej zopet videli. — Tihi in mirni kongreganti pa pri njenem apostolatu še mnogo uspehov!

ci se je najbolj postavila tržiška, ki je odnesla prvo nagrado in bo čez poletje nastopila tudi večkrat na Koroškem.

Okrožni vodja Kuss je govoril v školji Loki. Na zborovanju, ki je bilo prirejeno v kinodvorani, je govoril okrožni vodja Kuss iz Kranja o sodobnih vprašanjih. V zvezi z zborovanjem je mladina meščanske šole pod vodstvom pevske voditeljice Uršičeve zapela več pesmi.

S Spodnjega Štajerskega

Mariborčan — štajerski šahovski prvak. Štajerska šahovska zveza je s posebno slovesnostjo priredila deželni turnir, saj so se ga mogli po 25 letih prvič zopet udeležiti Spodnještajerci. Turnir je bil v Gradcu in sta se ga udeležila oha graška mojstra Hans Polzer in Heribert Berghofer, ki je tudi deželni mojster. Iz Maribora sta prišla na turnir Jožef Lešnik in Alfred Kukovec. Vsak igralec je igral z vsakim nasprotnikom po dve partiji, tako da so vsa skupaj vsak igrali po šest partij. Zmagal je Jožef Lešnik, ki je samo enkrat izgubil proti Berghoferju in dosegel 5 točk. Drugi je bil Berghofer s 4 točkami, zadnji pa Kukovec. Štajerski deželni mojster je postal tako Mariborčan Jožef Lešnik.

Kulturni dnevi nemške mladine v Mariboru. Od 3. do 6. junija so bili v Mariboru prirejeni kulturni dnevi nemške mladine. Iz vse Spodnje Štajerske je prihitelo na to slovesnost 1000 mladencev in mladenk. Na praznik je bila v zvezi z dnevi odprta razstava, ki so jo priredili spodnještajerski slikarji za mladino in posebna folklorna razstava pod naslovom »Štajerska narodna noč«. Začetek slovesnosti je bilo zborovanje, na katerem je govoril zvezni vodja Franz Steindl. V petek dopoldne je bila v grajskem parku na Betnavi tekma v ljudskih plesih. Popoldne so nastopila dekleta z lutkovnimi igranji, dečki pa so imeli športne tekme. V soboto so bile tekme fanfar in pevskih zborov. V nedeljo so se dnevi zaključili s pevskim, igralskim in plesnim nastopom mladine v mesnem parku v Mariboru.

O Rimskih Toplicah prinaša poseben članek »Marburger Zeitung«. Casopis prinaša zgodovino zdravilišča in omenja, da se sedaj zdravijo v njem ranjeni z vzhodnega bojišča. Vsega skupaj prebiva v zdravilišču 300 ranjenec v 200 lepih in prijaznih sobah.

Pred sovražnimi zažigalnimi baloni opozarja »Marburger Zeitung« bralce in pravi, da sovražnik izpušča posebne gumijaste balone rumene barve. Imajo dva do tri metre v premeru. Na mnogih takih balonih so pritrjene žice. Drugi imajo steklenice, napolnjene z zažigalnimi tekočinami. Steklenice so velike kakor zelenke za kislno vodo. Te steklenice po določenem času same od sebe odpadajo. Ko se razleže na tleh, povzročajo požare v gozdovih, na njivah in travnikih. V zadnjem času vse na takih balonih tudi vreče z zeleno volno. Te vreče se zažgo s pomočjo elektrike tedaj, ko za-

dene balon ob drevo ali ob kako zgradbo. Istočasno balon eksplodira. Casopis opozarja, da je treba vedno opozoriti na take balone najbližje orožniške in policijske postaje in da je treba paziti, da se jim ne približajo radovedneži in zlasti ne otroci.

Novo mladinsko vzgajališče na gradu v Zgoranjem Cmureku. Nedeljska »Marburger Zeitung« poroča, da je bil lani in letos preurejen grad v Zg. Cmureku, last Antona Malija, v mladinsko vzgajališče. Letos v marcu se je vselilo vanj že 60 gojencev, kasneje jih bo 80 do 90. Anton Malij je mladinskemu domu dal v uporabo tudi za gradom ležeči gozd in velik travnik kot igrišče. V gradu je bilo treba marsikaj preurediti, posebno mnogo dela pa je dala sodobna oprema. Mladinsko vzgajališče, ki je združeno s šolo, vodi dr. Wilhelm Adam.

87. rojstni dan je praznovala v krogu svoje družine v Silcih pri Sv. Martinu na Pohorju Ivana Pivec, roj. Mühlen. Jubilarnta je mati 10 otrok, od katerih žive še štirje. Ima 15 vnukov, od katerih so štirje na bojiščih. Njeni vnuki pa so jo tudi že razveselili z vsega skupaj 11 pravnuki.

Smrtina kosa. V Mariboru je umrl 40 letni uradnik državnih železnic Alojzij Ueber, v Gradcu pa 75 letni namestnik v tovarni kopit Remigij Jungling v Sevnici. Na vzhodnem bojišču so padli: grenadir Franc Sprach iz Ptuj, grenadir v polku gorskih lovcev Jožef Senekovič iz Maribora, pionir Karl Pušnik iz Loke pri Planini pri Sevnici. Okrožni vodja Dorfmajster iz Celja objavlja parte za krajevnim kmečkim vodjem Jožefom Ocirkom iz Vranskega in za brambovcem Janezom Bogatajem iz Sv. Jurija ob Taboru, ki sta bila oba umorjena od banditov. Prvi zapušča ženo in tri otroke, drugi pa ženo in pet otrok.

Iz Hrvaške

Veliko zborovanje v Banja Luki. Beograjski nemški dnevnik »Donau Zeitung« poroča o velikem hrvaškem zborovanju v Banja Luki, na katerem je govoril šef celokupne hrvaške državne propagande glavni ravnatelj Matija Kovačič. V svojem govoru se je Kovačič bavil predvsem z veselosovansko propagando, ki jo je v zadnjem času začela zopet Moskva ter je zborovalcem poudarjal, da je to zopet samo spretna krinka, za katero se skriva komunizem. Zatem je omenjal izvajanje veselosovanske ideje v praksi in je po vrsti našteval spore in spopade med posameznimi slovanskimi narodi, pričenši z napadom Sovjetov na Poljake. Kovačič je v zvezi s tem omenjal tudi spor med Hrvati in Srbi ter je zatrjeval, da Hrvati z veselosovansko idejo nimajo več ničesar skupnega, ker sploh niso Slovani. Četudi bi pa kaj imeli, bi danes te zveze prekinili.

Stoletnica največjega zvona na Hrvaškem. Na Vuchodah je zagrebška državna radijska postaja oddajala kratek program, ki je bil namenjen proslavi stoletnice največjega zvona na Hrvaškem, ki visi v stolpu zagrebške katedrale in s katerim zvone samo ob slovesnih prilikah in velikih praznikih. Ob devetih dopoldne je bila v stolnici slovesna zahvalna služba božja. Točno opoldne je pa radijska postaja po izvedbi krajšega programa, ki je bil namenjen tej proslavi, prenašala tudi zvonjenje največjega in najtežjega zvona, kar jih premorejo hrvaške cerkve. Zvon je vril 3. junija 1845 zvoniliv Henrik Degen.

Ustanovitev vojnega muzeja v Zagrebu. — Dne 2. junija so v Zagrebu oprli vojni muzej. Pri tej slavnosti so bili navzoči tudi zastopniki hrvaških vojaških in civilnih oblasti.

Imenovanje na hrvaškem vseučilišču. S Poglavnikovo odredbo je imenovan dr. Tihomil Drega, načelnik pravnega oddelka v zunanjem ministrstvu, za rednega vseučiliškega profesorja na stolici za mednarodno pravo za predmet »Nezavisna Država Hrvaška v luči mednarodnega prava«.

Preskrba Kotor Varoš s pitno vodo. Strokovnjaki Higijenskega zavoda iz Banje Luke se mude že dalje časa v Kotor Varoš ter proučujejo tamnošnje zemljišče zaradi kopanja novih vodnjakov, ki bodo dajali omenjenemu mestu dovolj dobre pitne vode na razpolago.

Kulturni sestanek hrvaških gledaliških umetnikov. Dne 24. maja so imeli v Zagrebu sestanek tamošnji gledališki umetniki. Na sestanku je prevzel vodstvo Društva hrvaških gledaliških umetnikov Drago pl. Hrčić, ki je nato imenoval tudi člane novega odbora. Med novoimenovanimi člani je tudi Josip Gostič.

Zidanje novih delavskih domov v Osijeku. V Osijeku so se pred kratkim posamezne delavske družine vselile v novopostavljene domove, ki so bili zgrajeni iz posebnega tozadevnega Poglavnikovega sklada. Na iniciativu tamošnjega velikega župana in mestne občinske uprave bodo v Osijeku pričeli v kratkem zidati še novo delavsko naselje. Hrvaška država uprava je dala v ta namen na razpolago že milijon kun kot svoj prispevek.

Iz Srbije

Prihod »novoruskih« oddelkov v Beograd. V našem listu smo že poročali, da ustanavlja ruski armadni general Vlasov, katerega so Nemci lani ujeli pri Volhovu, posebne vojaške oddelke, ki se bodo z orožjem v roki borili proti sedanjemu sistemu v Rusiji in sedanjim voditeljem sovjetske zveze. Vlasova armada je sestavljena izključno iz ruskih vojnihi njeti-kov, ki odobravajo politični in gospodarski program omenjenega generala. Prvi oddelki te armade so prispeli koncem meseca marca tudi v Beograd ter bodo na področju nemškega vojaškega poveljnika v Srbiji nastopali proti vsem tamošnjim elementom nemira in nerada. Prihod »ruske osvobodilne vojske« v Srbijo so toplo pozdravili vsi srbski vladni krogi in vse srbske časopise, ki vidi v njih prave predstavnike ruskega naroda.

Skladatelj Hristić znova imenovan za ravnatelja opere. Na predlog srbskega prosvetnega ministra Veliborja Jonića je ministrski predsednik podpisal odlok, s katerim je postavil za ravnatelja beograjske opere znanega srbskega skladatelja Stevana Hristića, ki je ta položaj zavzemal že od leta 1925 do 1935.

Vsi morajo sodelovati. Na predlog notranjega ministra je srbska vlada izdala zakonsko uredbo, po kateri mora vsakdo, katerega vlada imenuje za župana ali pa tudi samo za občinskega tajnika, to mesto tudi sprejeti in zaupno dolžnost tudi najvestneje izvrševati. Kdor bi pa iz neupravičenega razloga ne hotel prevzeti zaupnega mesta, ga lahko zadene kazen prisilnega dela do enega leta, ali koncentracijsko taborišče od treh mesecev do enega leta. V težjih primerih oblast dotičnika tudi lahko postavi pred vojaško naglo sodišče.

Nov okrožni načelnik v Kruševu. Srbski ministri predsednik general Nedić je imenoval v zadnjem času novega okrožnega načelnika v Kruševu ter je na to mesto postavil poveljnika tretjega bataljona srbskega prostovoljskega zbora rezervnega kapetana Dušana Markovića, odvetnika v Beogradu. Novoimenovani okrožni načelnik je svoje novo službeno mesto že nastopil.

Japonski generali

Voditelji svojega naroda

Tokio, v maju. V času mandžurskega vdora in v začetku kitajske vojne je imela Japonska le 3 ali 4 aktivne generale. Šele nedavno, zlasti ob izbruhu sedanje vojne, se je to število povečalo, tako da ima Japonska zdaj približno 15 častnikov v činu generala. To je v primeri z drugimi armadami je zmeraj jako malo, a japonska armada zelo varčuje s podelitvijo tega naslova. Najvišji je generalni poročnik in s tem činom sklenejo skoraj vsi zmožni in odlični častniki svoje vojaško napredovanje. Da bi bil kdo dosegljiv čin poveljujočega generala, pa se v mirnih časih ni skoraj nikoli zgodilo, v dobi vojne pa le malokdo doseže to čast. Kak japonski generalni poročnik je lahko divizijski poveljnik in armadni poveljnik. Lahko je tudi na čelu več armad hkrati. Vrhovni poveljnik armad, ki so zavzele Filipine, Birma, Nizozemsko Indijo, Hongkong in Singapur, so bili generalni poročniki. Japonski generalni poročnik je torej isto kot kak nemški poveljujoči general, in japonski general je isto kot nemški generalni polkovnik ali celo maršal.

Japonska oborožena sila ni odgovorna vlad, ampak samo cesarju, ki so mu svetovalci maršali in admirali. Japonska ima sedaj dva maršala in sicer oba cesarska princa Kanina in Našinmota, in enega admirala, cesarskega princa Fušimija. Druga važna vojaška oblast je najvišji vojni svet, ki so njegovi člani vojni minister, minister mornarice, načelnik generalnega štaba in nekaj drugih, po cesarju imenovanih častnikov. Najvažnejša postojanka v vojni je cesarski glavni stan, ki ima večkrat svoje seje in ki so njegovi člani neznani.

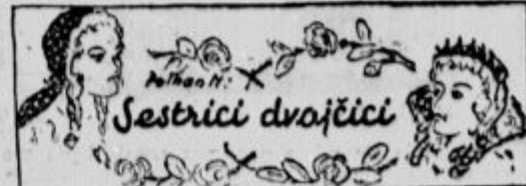
Dandanes sta najstarejša še delujoča japonska generala grof Ferauhi in načelnik generalnega štaba Sugijama. Ministrski predsednik Tojo je bil šele pred poldrugim letom povišan v generala. Drugi znani generali so: Hata, vrhovni poveljnik na Kitajskem; Uemura, vrhovni poveljnik kvantungške armade v Mandžukuu, in Itagaki, vrhovni poveljnik na Koreji. General Doihara, ki je zaradi svojega delovanja v Mandžukuu posebno znan v inozemstvu, ima zdaj na Japonskem neko važno me-

sto. Nedavno so osvajačce Singapura in Jave, Jamsito in Imamuro in še nekaj generalnih poročnikov povišali v generale. Med generali sta dva cesarska princa Osaka in Higasiikuni.

Tudi japonska mornarica prav tako skopari s povišanjem. Do nedavnega je bilo osem japonskih admiralov, ki jim je bila na čelu trojica: Nagano, Jamamoto in Simada. Najstarejši od teh, admiral Nagano, je načelnik mornariškega štaba in je, zdaj na glasu kot prva glava japonske mornarice. Ime vrhovnega poveljnika japonske mornarice, admiral Jamamoto, aktivnega katoličana, ki je nedavno padel, je znano vsemu svetu. Admiral Simada je hkrati mornariški minister.

Človeku, ki mu Japonska ni znana, se pač čudno dozdeva obilica imen generalov in gene-

ralnih poročnikov, admiralov in podadmiralov, ki naložili nanje v javnem življenju japonske, dokler ne spozna, da so to večidel častniki izven službe. Starostna meja za generale je 65 let, za generalne poročnike pa 60 let. Večidel japonskih upokojenih častnikov se namreč udeležuje v javnem življenju na političnem, gospodarskem ali kulturnem področju. Postanejo člani ministrskega sveta, kakor je zdaj notranji minister, bivši generalni poročnik Ando, in prometni minister, podadmiral Terajima. Ali pa postanejo guvernerji v kolonijah, voditelji posebnih državnih ustanov, državni poslanci ali predsedniki političnih zvez ali gospodarskih podjetij. Dalje so svetovalci na dvoru ali pri vladi in so tudi večkrat varuhi narodovih svetilšč. Tako je najvišji svetelšč »Jasukunijev skrinjec« general in »Meijijev skrinjec« — admiral. Visoki japonski častniki izven službe so torej sredi življenja japonskega naroda in zavzemajo častna mesta — kakor da bi še zmeraj pripadali cesarski armadi. Do pozne starosti delujejo kot voditelji svojega naroda.

A pozabili smo na drugo deklico, ki je zaradi hudobnega angelčka morala zapustiti nebeški dom... Oblaček jo je skupaj z Marjetico položil na mah med praproto. Ker je sladko spančkala, je služabnik, ki je našel Marjetico, ni opazil med praproto.

Sredi dneva pa se je zbudila in zajokala. Prav tedaj je prikrevsala po cesti baba Zaba. Opazila je nežno detece na trati ter ga pobrala. »Ho, ho, ta mora biti pa bogata,« si je dejala, »z zlatom obrobjeno srajčko ima! Zanj bom dobila še mnogo denarjev.«

Baba Zaba je pobrala dekletce, ga stisnila pod pazduho in nesla proti domu: kot da bi ne bil otroček, temveč poleno ali kvečjemu mačka. V glavi pa so se ji snovale misli o denarju in bogastvu, ki ga bo za to dete dobila.

nom, ki živi v pragozdovih ob Kongu, ne dosega niti te višine. Ondi so možki povprečno po 155 do 157 cm visoki, a ženske so še manjše. Zatorej so Bambutisi pač najmanjši ljudje na svetu.

Pisava za slepce - elektro-akustična

Slepi Francoz Louis Braille je leta 1829 iznašel pisavo za slepce, ki se je udomačila skoraj po vsem svetu. Vendar je precej pomanjkljiva in te nedostatke so doslej zamenjvali odpraviti. Te pisave se je težko naučiti in je treba zanjo poseben papir, kjer tehta vsaka stran 10 gramov in zahteva veliko prostora, tako da, na primer, obsega Manzonijev roman »Zaročenci« v tej pisavi devet zvezkov in tehta 17 kilogramov. Ker pa v vojnem času primanjkuje papirja sploh, zlasti pa še takega, so morali v Nemčiji in Italiji prenehati izdajati knjige v Braillovi pisavi.

Da bi se te težkoče odpravile, je prišlo slepemu dr. G. Tiberiu z italijanske »Zveze slepcev« na misel, da bi namesto Braillove pisave začeli uporabljati znake, ki se jih lahko vtisne v lahek, normalni papir. Slepca naj bi postali znaki čitljivi s tem, da se pod papir podloži kovinska plošča, v slepečo roko pa vpelje majhen električen tok, in roka otipava potem znake, ki so po elektriki različno občuteni zaradi različnih oblikovanih luknjic. Čeprav ta zamisel ni pokazala nobene praktične uporabnosti, pa je bila za podlago duhoviti iznajdbi elektro-akustične pisave za slepce profesorja dr. A. Manfredija, ki že šest let pripada matematično-prirodoslovni fakulteti rimske univerze.

Profesor Manfredi dá črke iz Morsejeve abecede pretisniti skozi tanek papir pisalnega stroja. V ta namen je sestavljal poseben pisalni stroj, ki mu — v nasprotju s stroji za Braillovo pisavo — zadoščata le dva znaka: pika in črta. Ker pride tako mnogo več znakov na eno stran

kot pri Braillovi pisavi (ki ima 6 znakov), se prihrani 95 odstotkov papirja.

Pod stran, ki je pretisnjena z Morsejevimi znaki, se podloži kovinska plošča, ki se priklonja na kak izvor elektrike, na žepno baterijo ali na stanovanjsko elektriko. Slep človek otipava s širokim kovinastim peresom pretisnjene Morsejeve znake; pero pa je v zvezi s slušalko. Po pikah in črticah nastanejo med kovinastim peresom in kovinsko ploščo kontakti. Te kontakte zaznava slepec, ki otipava vrste s kovinastim peresom, s slušalko kot znana znaka: »dolgo« — »kratko«.

Braillove pisave se naučijo le tisti, ki so že slepi prišli na svet, ali pa otroci in pa v mladosti oslepleli ljudje, in sicer tako hitro, kot ljudje, ki vidijo. Slepci pa, ki so oslepleli v starosti 30 let, potrebujejo za to po 4 leta, pa se je še ne naučijo gladko. Od ljudi, ki so oslepleli več kot 40 let stari, se nauči te pisave le 10 odstotkov. Z elektro-akustičnim Manfredijevim sistemom pa se utegne poslej naučiti sleherni slepec že v nekaj tednih hitro čitati in pisati, prav tako kot ljudje, ki vidijo.

Zdaj dela profesor Manfredi skupno z italijansko »Zvezo slepcev« praktične poskuse s slepimi otroki in slepci-invalidi, da bo preskusil svojo iznajdbo in jo usposobil za proizvodnjo v tovarnah. Pripravo za elektro-akustično čitanje in pisanje je tako preprosto izdelal in se je pri tem oziral na uporabo domačih surovin, tako da bo tvorniška proizvodnja priprave v serijah tudi v vojnem času mogoča.

Ljudje so zmeraj večji

Skoraj po vseh šolah morajo šolske klopi zvišati in povečati. Na deset tisoč in deset tisoč klopi je za otroke — desetletne deklice in dečke — postalo preozkih. Ko so namreč zmerili otroke in so velikost otrok primerjali s tisto pred 20. leti, ki so hodili v iste šole, se je izkazalo, da so zdaj enajstletni dečki in deklice za 8 cm večji, kot so bili šolarji pred 20. leti. Res da je bil ta primer otrok iz velikega mesta. Mestni otroci pa bolj naglo rastejo zaradi pomankanja ultravijoličaste svetlobe, saj je nad številnimi mestnimi hišami zmeraj nekakšna megla, ki ovira ultravijoličaste žarke, da ne morejo neposredno posijati v mesto in se to dogaja tudi še v okolici mesta. Vendar to ne bo edini vzrok, da otroci zdaj tako hitro rastejo, saj so tudi podeželski otroci večji, kot so bili včasih, zlasti je to opaziti pri dečkih med 12. in 14. letom. Zdravniki trdijo, da so ljudje zato zmeraj večji, ker se je način življenja mladine povsem spremenil sprito načina prejšnje gene-

racije. Zato je mladina zdaj tudi prej zrela, kot je bila včasih.

Šele v poslednjih letih je znanstveni svet opazil povečanje človeške rasti, kar je dognano tudi že pri novorojenčkih. Leta 1938 so v neki porodnišnici izmerili in stehali novorojenčke in primerjali njih rasti in težo z dojenčki pred 20. leti. Dognali so, da so današnji novorojenčki za 4 in pol centimetra večji in za 200 gramov težji, kot so bili prejšnji. Če se torej telo sodobnega človeka zares bolj in bolj povzpneja v višino, moramo pričakovati, da nas bo človek bodočnosti prekašal po velikosti in nam resnično »zrasel čez glavo«.

V primeri z našo povprečno velikostjo je bil tudi starozgodovinski človek majhen. Iz preostankov, ki so jih izkopali o pračloveku izpred 200.000 let, ugotevamo sklepati, da so bili ti ljudje sicer jako močni, a da niso bili niti srednje velike rasti, ampak da so bili rajši jako majhni. Takratni človek je bil le 140 do 148 cm visok. A neko človeško pleme, Bambutisi z ime-

DROBNE OD VSEPOVSOD

Smrtonosna taktirka.

Taktirko je uvedel Janez Krstnik Lully, ki je bil dvorni skladatelj Ludovika XIV. Lully je bil prvi, ki se je opremil z dolgo palico, ki je z njo s trkanjem po tleh dajal znake za takte. Nekoč pa se je z njo udaril po nogi in se ranil. Rana se je vnela, odrezali so mu nogo, a kri je bila že zastrupljena in Lully je umrl. Nato so začeli uporabljati kratke taktirke.

Močna ženska.

Sin Avgusta Močnega, čigar telesna moč je bila znana, je bil maršal Moric Saski, ki je podočeval telesno moč svojega očeta. Noben možki se ni upal meriti se z njim, le neka ženska se je z njim spoprijela in ga tudi premagala. To je bila slavna gospodična Gautier, ki je bila tako močna, da je z roko zvilal srebrni krožnik, kot bi bil iz papirja.

Otok brez barv.

Na severu Islandske je majhen otok Limfjörd čigar prebivalci imajo to bolezen, da so za vsakršne barve slepi in to najbrž že več rodov dolgo. Zato je otok na pogled prav posebnosti. Oblačila in vsa stanovanjska oprema teh otočanov so povsem brez pisanih barv,

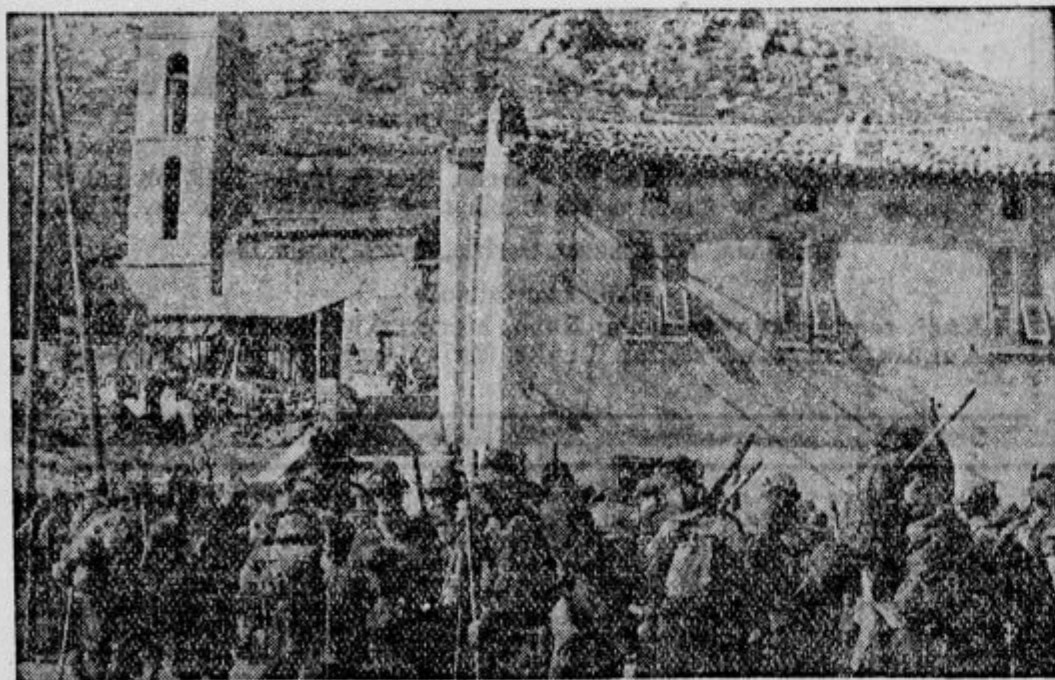
saj ljudje vidijo vse le črno, sivo in belo in zato ne morejo želeti ne rdečih rut, ne modrih predpasnikov ali rumenih zaves. Ker je tudi rastlinstvo na tem otoku brezbarvno, je ves otok videti kot svet brez barv. Slepota za barve se je pač podedovala iz roda v rod in se še dalje deduje.

Zatemnitev in nočne ptice

Znano je, da imamo ptice, ki tudi ponoči letijo v jatah, ko se selijo. Do nedavnega je svet mislil, da se take ptice ponoči ravna po razsvetljavi v mestih. Medtem pa so zdaj v dobi vojne dognali, da ptice vseeno letijo v pravi smeri (na pr. divje gosi, racel, čeprav so skoraj povsod mesta zatemnjena. Mimo tega so opazili, da letijo ptice povsem tiho, medtem ko so prej kričale. Iz tega je razvidno, da imajo ptice svoj prirodni nagon za orientacijo in da so prej kričale nad mestni vpraz zato, ker so se plašile sprito razsvetljenih mest.

Kolikšen je pritisk pri žvečenju.

Pritisk, ki se javlja pri grizenju in žvečenju, je pri zobeh sekavcih velik 20 kg, ali pri kočnikih 72 kg.

Razporeditev čet na otokih, kjer so italijanske posadke.

Drobna ljubljanska kronika

Podpornemu društvu za gluho in slišno mladino je poklonil športni klub »Tobačna tovarna« 250 lir kot čisti prebitek od tekme. Odbor društva se blagim darovalcem pri srčno zahvaljuje za to naklonjenost.

Tvrda »Brata Moskovci« v Ljubljani je darovala v počastitev spomina pok. g. Milka Kraveža za »Dom slepih« 250 lir. Za plemeniti dar se društveni odbor najiskrenejše zahvaljuje.

Na sporedu koncerta, ki ga bo izvajal ljubljanski komorni trio (Dermelj, Sedlbauer, Lipovšek), je tudi Beethovnov klavirski trio op. 1 št. 3. Kmalu po Beethovnovem prihodov na Dunaj (1795) je izšlo v tisku njegovo prvo večje delo: Trio v c-molu, ki je rad poslušal tega tonovega načina, če je hotel izražati svoja mračna razpoloženja. Prvi stavek tria ostane veskoti temen, davi je tu pa tam zelo vehementen, drugi stavek so variacije, ki izvenijo nekoliko po Mozartovski, tretji pa je lahкотni, a ne svetlo barvni monnet došla »scherzosnega« značaja, a tudi zadnji stavek Rondo ohrani mračno razpoloženje, davi se razvija v silni hitrosti. Šele na koncu zasije slahoten sončni žarek skozi mrak c-mola, ko klavir s G-durovimi akordami v pianissimu konča ta stavek. Trio je bil prvi izvajan na neki soareji pri knezu Lihnovskem, ki je bil velik začetnik Beethovna, učenec in prijatelj Mozarta. Na

koncert Trla opozarjamo, vrtil se bo v petek, 11. junija, ob 7 zvečer v veliki filharmonični dvorani. Predprodaja v knjižarni Glasbene Matice.

Sprejemni lepi za prvi razred gimnazije. V tem tednu se začne posebne instrukcije za sprejemni izpit v I. razred gimnazije. Temeljita in vestna učna priprava je vseh predmetov po novih predpisih. Razlaga, ponavljanje tvarine, izpravevanje in strogo nadzorstvo. Poučujoče je profesorji-strokovnjaki. Prijave se sprejemajo še ta teden dopoldne in popoldne. Lepi šolski prostori v središču mesta: Kongresni trg 2, II. nadst. Specijalne strokovne instrukcije za gimnazije in mešanske šole.

Borovnice na trgu. Prva junjska nedelja, ki je bila precej vroča, je dala veliko mnogim ljudem, da so popoldne odhajali na Golovec in tam prav vztrajno nabirali borovnice. Nekateri so jih nabrali večje košare. V ponedeljek že ob zgodnjem urah so mnoge ženske iz Rudnika, Stepanje vasi in tudi iz Rožne doline, ki so borovnice nabirale po Rožni dolini, prinesle na trg pred semenišče več košar lepih borovnic, ki so bile po 5 lir liter. V dveh vrstah so ženske prodajale na ljubljanskem trgu. Iste gozdni sadeži. Borovnice so bile hitro pokupljene.

Specijalne strokovne instrukcije za gimnazije in mešanske šole. Kongresni trg 2, II. nadst., so odlično organizirane in zato

na najboljšem glasu. Pouk se vrši po sodobnih pedagoških načelih. Diklaci-inje so pod strogim nadzorstvom, vodstvo pa je v stalnih stikih a starši. V mesecu juniju se vršita dva učna tečaja, in sicer: a) priprava za malo maturo, b) priprava za sprejemni izpit v I. razred gimnazije. Lepi učni prostori v središču mesta: Kongresni trg 2, II. nadstropje.

Gozdna drevesca v Mestnem logu. Bivša dravska banovina je pred leti kupila veliko Jorasanovo posadbo v Mestnem logu, kjer so bili tudi blivški, kamor je mestni komunalni upravljavci vse neobdelane kuzke, ki niso bili oskrbljeni z mestno znamko o plačnem našim davku. Prvotno je bilo v načrtu, da se bo tam sezidal in uredil moderen veterinarski zavod. Okoli lepe hiše in gospodarskih poslopaj so razprostrali veliki travniki. Te so sedaj preorali. Tam bodo napravili veliko moderno gozdno delavnico za smreke. Velik del so že uredili vesočno za smreke. Zaposlenih je več delavcev in delavk. Gozdna drevesnica bo oskrbovala z mladimi smrekami vse interese v ljubljanski pokrajini.

Rdeči križ sporoča

V pisarni Rdečega križa naj se javijo med uradnimi urami od 8-12 naslednji: svetel interniranci Biljeli Jelenc, Drenovšek Terezija, Jenie Anita, Kolan Josipina, Kolar Ivan, Kozelj Mojzica, Marja, Mačketan Vajda Rudolf, svetel Zdenko Ivane, svetel umrlega internirance Zdenka Franc, Jurešić Ivana, Babič Franciska.

Gledališče

Opera:

Torek, 8. junija: Zaprtro.

Sreda, 9. junija, ob 18: »Tiha voda«. Opera.

Cetrtek, 10. junija, ob 18: »Vnebovzetje B. D. M. Oratorij. Red Cetrtek.

Petek, 11. junija: Zaprtro.

Sobota, 12. junija, ob 18: »Tiha voda«. Opera. Izven Cene od 28 lir navzdol.

Premiera Pietrileve opere »Tiha voda« bo v sredi za red Premierski. To bo prva slovenska uprizoritev tega dela, katerega dejanje se dogaja v polpretekli dobi v florentinskem predmestju. Libreto je posnet po istoimenski komediji Augusta Novellija. Besedila pesmi Angelo Nesi; prevod Niko Stritof.

Drama:

Torek, 8. junija: Zaprtro.

Sreda, 9. junija, ob 18: »Jorjeva hči«. Red Sreda.

Cetrtek, 10. junija, ob 18:30: »Stari in mladi. Premiera. Red Premierski.

Petek, 11. junija, ob 18: »Kralj na Betajnov. Zelo zadnjikrat v sezoni. Izven. Zelo nizkane cene od 12 lir navzdol.

Sobota, 12. junija, ob 18:30: »Jeseni«. Red B.

Gabriele D'Annunzio: »Jorjeva hči«. Pastirska tragedija v treh dejanjih. Prevod dr. Alojz Gradnik. Osoba: Lazar, Levor, Candia, njegova žena — Marija Vera, Aligi, pastir, njun sin — Vi. Skrbinešek.

Naznanila

RADIO. Torek, 8. junija: 7.30 Lahka glasba — 8 Napoved časa, poročila v italijanskini — 12.30 Plošča — 12.30 Poročila v slovenskini — 12.45 Pesmi in romane — 13.10 Poročila vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenskini — 13.12 Koncert radniškega orkestra vodi dirigent D. M. Siljanec, simfonična glasba — 14 Poročila v italijanskini — 14.10 Orkester pesmi vodi dirigent Angelini — 15 Poročila v slovenskini — 17 Napoved časa, poročila v italijanskini — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Plošča »La Voce del Padrone« — Columbia — 19.50 Poročila v slovenskini — 19.45 Političen komentar v slovenskini — 20 Napoved časa, poročila v italijanskini — 20.20 Pripomba k dogodkom — 20.40 Pisana glasba — 21 Lahka glasba vodi dirigent Gallino — 21.40 Orkester pesmi vodi dirigent Angelini — 22.25 Koncert Fiedel trin, prenos iz dvorane Borromini — 22.45 Poročila v italijanskini.

LEKARNE Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Maršini trg 5; mr. Den-Klaničšek, Cesta Artilije Rea 4, in mr. Bohinč ded., Cesta 29. oktobra 31.

Dolina molka

J. Oliver Curwood 6

Potem, ko je šla mimo nje, sem pomislil, da sva se oba res neumno vedla: obstala sva kakor zamaknjena, kot da bi se nikoli prej ne videla nobenega lepega dekleta. Prav to sem hotel povedati staremu, ko...

O'Connor je pregnil z zobni konec smotke in se usedel še bliže h Kentu.

»Prisegam ti, da je bil Kedsty popolnoma bled, ko sem dvignil oči in mu pogledal v obraz. Zdelo se mi je, kakor da mu niti kapljica krvi ni ostala v žilah. Stal je vedno na istem mestu in strmel predse, kot da bi še vedno stala mladenka pred njim. Nato je zopet zastokal... ne, ni samo vzdihnil... zastokal, kakor če bi ga kaj zadelo in rekel: »Narednik, nekaj važnega sem pozabil. Moram se vrniti k doktorju Cardiganu. Pooblaščaj vas, da med tem časom takoj pustite na svobodo zaprtega MacTriggerja.«

O'Connor je za trenutek utihnil, kakor če bi pričakoval, da mu Kent ne bo verjel. Ker pa je ta molčal, ga je vprašal:

»Ali misliš, da je nadzornik ravnal pravilno, po zakoniku? Kaj praviš?«

Mislil, da popolnoma pravilno to ni bilo. Toda če takšen oblastnik nekaj ukaže, velja to kot zakon.

»Jaz sem ukaz izvršil — je zagodrnjal O'Connor. — »Če bi ti videl Mac Triggerja! Ko

sem odprl vrata celice in mu rekel, da je svoboden, je opotekajoč prišel ven, kot da bi bil slep! Vendar ni hotel iti mimo nadzornikovega urada; rekel je, da bo počakal Kedstyja.«

»In Kedsty?«

O'Connor se je sunkoma dvignil in začel zopet hoditi sem in tja po sobi.

»Šel je za dekletom!« — je razburjeno vzkliknil. — »Ni mogel storiti drugega. Lagal je, ko je rekel, da mora govoriti s Cardiganom. Sicer bi tu ne bilo nič skrivnostnega, če bi on ne imel že šestdeset in dekle še manj kot dvajset let; mladenka je dovolj lepa, da bi se temu ne bilo treba čuditi. Toda ni bila dekletova lepota vzrok, da je nadzornik prebledel in da se je zdelo, kot da se je v trenutku še za deset let postaral. V dekletovih očeh je moralo biti — ti pravim — nekaj bolj grozečega kot je naprtena puška. Dobro premisli: takoj nato je bila njegova prva misel pustiti na svobodo Mac Triggerja, človeka, ki si ga ti s svojim priznanjem rešil visle. Neverjetno, neverjetno, ti pravim! Vsa ta zgodba je čudna, zlasti tvoja izpoved, ki je najbolj nerazumljiva od vsega.«

»Seveda, to je čudna zadeva — je priznal Kent. — »Prav to sem tudi jaz sedaj premišljeval. Kakor vidiš, zadošča en sam strel, da se mnoge stvari izpremenijo. Seveda, če bi me ne bil zadel strel, bi jaz ne podal Kedstyju svoje izpovedi in bi radi tega bil nedolžen človek opešen. Naravno je, da je Kedsty razburjen: jaz sem vendar prvi, ki je omejeval čast najboljših konjenice na svetu, razen tega pripadam diviziji, ki ji načeluje Kedsty. Zakaj se potem čudiš njegovemu nenavadnemu duševnemu stanju? Kar se tiče dekleta...«

Skomizgnil je z rameni in se prisiljeno nasmešnil.

»Morda je prišla zjutraj s katero izmed ladij, ki plovejo po reki in ko sta jo srečala, se je pač izprehajala — je pristavil. — »Ali si že opazil, O'Connor, da se pri gotovi svetlobi pod topoli obrazi čisto zdijo res nenavadni in naravnost kot strahovi?«

»Da, opazil sem že, toda to se dogaja tedaj, ko ima drevo že liste, sedaj pa so začela drevesa šele brsteti, Jimmy. Ne, ne; pravim ti, da sta ga zmedla deklica in njene oči. Takoj nato mu je padla v glavo misel na osvoboditev Mac Triggerja! Potem pa se še zlaže, da gre obiskat Cardigana... Če bi ti le videl, moj dragi, kako me je za hip pogledala! Te oči! Sinje, sinje-vijoličaste kakor vijolice... Kakšen blisk in blesk je bil v njih! Zdi se mi, da je ta blisk odzval Kedstyju vso njegovo moč. Povem ti, tu mora nekaj biti, tu mora biti nekakšen razlog za to, da se je njegova prva misel nanašala na človeka, ki je sedel in pričakoval v zaporu!«

»Sedaj, ko ne vpletaš več mene v zvezo, me začenja zadeva zanimati — je rekel Kent. — »Gotovo je neka zveza med to plavalasko in...«

»Saj ni plavalaska... toda vztrajam na tem, da se tu nekaj tiče tebe...« — ga je prekinil O'Connor. — »Plavalaska! Še nikdar nisem videl tako črnih las kot jih ima ona. Čudoviti lasje! Če boš samo enkrat videl to mladenko, je vse življenje ne boš pozabil. Ona še nikoli prej ni bila v tem kraju, pa tudi ne kje v okolici, sicer bi gotovo že slišali o njej kaj govoriti. Prišla je sem z gotovim namenom. Ta namen je bil dosežen v trenutku, ko mi je Kedsty dal ukaz, naj pustim Mac Triggerja na svobodo.«

»Mogoče,« — je pristavil Kent, — »dejal bi še več: to je verjetno. Vedno sem trdil, da znaš ti vsako stvar najbolj točno razčleniti in oceniti, moj dragi. Jaz le tega ne vem, kaj imam jaz pri tem opraviti.«

O'Connor se je trpko in ironično nasmešnil.

»Ne več? Morda sem slep ali blazen, morda tudi nekoliko razburjen; zdi se mi pa, da od trenutka dalje, ko je videl mladenko, nekaj zelo sili in priganja nadzornika, da izpusti na svobodo Mac Triggerja in da mesto njega obesi tebe, Res, Kent, nekaj ga zelo priganja.«

Nenavadni položaj je izvalil Kentu trpek smehljaj na ustnice; pokazal je na škatico s smotkami.

»Rad bi še malo pokadil svojo pipo — je rekel. — »Ti pozabljaš, da me ne bodo obesili. Cardigan mi je napovedal, da bom živel najdalj do jutri zvečer ali celo do naslednjega jutra... Kaj, ali si videl, kako so Rosslandove ladje odplule proti severu? To me je spomnilo na potovanje pred tremi leti!«

O'Connor je bil zopet vzel Kentove roke med svoje in jih stisnil. Ko je začutil, da se mrzle, ga je nekaj v sru globoko presunilo. Vstal je, stopil k oknu in začel gledati ven, da bi skril pred Kentom svoje razburjenje.

»Jutri te zopet obiščem — je rekel — »in še kaj izvem o dekletu, te bom že obvestil.«

Prisiljeno se je nasmešnil, toda glas mu je trepetal; njegov poskus, da bi brezskrbno govoril, se mu ni posrečil.

Kent je ostal sam; zamišljeno je prisluškoval odmevu oddaljenih se težkih korakov.

Začeli so z 'ihto' in končali s hudim porazom

Blizu tisoč ljudi je krenilo včeraj popoldne na Hermesovo igrišče v Šiško, da bi videli nogometno igro brez običajnega zaletavanja in kletčenja po nogah. Tako smo mislili: če sta na vrsti Ljubljana in Mars, ki sta zastopnika stare, solidne nogometne generacije, lahko bi celo rekli kluba s tradicijo, bo šlo pač vse v redu. Moštvu sta tudi v tehničnem oziru precej sposobni, in se kaj rado zgodi, da zaigrajo po pameti, približno tako, da zadnji po dobrem nogometu. Včeraj pa so naši Poljanci najbrž vstajali z leve noge, pa jim na zelenem polju ni šlo kaj prida od nog.

Po polurni zamudi so se pojavili Ljubljanci v svojih pristnih belozelenih oblekah v naslednji postavi: Rožič-Sereer, Obersnel-Perhar, Varl, Pelicon-Kroupa, Vodeb, Hacler, Lah in Bertonecl. V enajstorič Marsa pa so bili naslednji: Porenta-Klingenstein, Piskar II-Perko, Slamič, Pišek-Potočnik, Fajon, Zajic, Zigon in Doberlet. Sodil je gosp. Vesnaver.

Ljubljana : Mars 7:0 (4:0).

Človek res ne ve, zakaj je potrebno, da se začnejo nogometne tekme z zamudo. Morda zaradi tega, da bomo lahko še v bodoče pisali, kako vzgaja šport k točnosti, k redu in disciplini. Začeli so lepo s trikratnim prijateljskim pozdravom, potem pa so se obnašali, kot da bi bili med seboj hudo skregani. Mars je bliskovito privozil že v prvi minuti do Rožiča, prav tako hitro pa so tudi Ljubljanci vrnili napad. Igra je valovala s polja v polje, več od nje pa je imel seveda napad belo-zelenih, ki je v teku prve pol ure ustvaril in zaigral marsikatero priložnost. Igralci so postajali sitni in so protestirali, čim je sodnik zažvižgal. Zlasti gostobesedni so bili moške okrog Marsove obrambe. Ampak, pri nogometu je že tako, da velja samo sodnikova piščalka, in da bi igralci storiли najboljše, če bi lepo molčali.

Sele v 32. min. je prišla premoč Ljubljane do številčnega izraza. Prvi gol je dal Hacler. Mars, ki tokrat ni bil kaj prida razpoložen, se je življal v vlogo šibkejšega moštva in začel igrati z ihto. Kmalu potem je Perko zaustavil žogo z roko v kazenskem prostoru, Lah pa je izkoristil prisojeno enajstmetrovko ter povisil rezultat na 2:0. Spet je bilo na igrišču precej odvišnega govorjenja pa protestnih znamenj v besedah in kretnjah, uspeh pa je bil, da je moral Perko s igrišča. S tem je bil Mars hudo prizadet, gledalci pa prikažani za normalno nadaljevanje igre. Sodnikova odločitev je bila seveda pravilna in je tudi zalegla. »Ihta«, kateri ne vemo pravega vzroka, je začela popuščati, del Marsovega moštva je moralno klonil, in začelo je padati. Hacler je v 38. min. povisil razliko na 3:0, tik pred zaključkom polčasa pa je Slamič spet zagrešil roko, Lah pa je poslal četrto žogo v mrežo.

Po odmoru se je razvijala tekma veliko bolj mirno; napotost je popustila že z izključitvijo Perkota. Tu pa tam je Mars še poskušal z napadalnimi potezami, bil pa je prešibak. Tega mu ne zamerimo, pač pa ni bilo prikupno in tudi ne športno, da so nekateri tako klonili, da se jim ni več ljubilo boriti se zares. Slamič si je privoščil povsem neumešno roko, kar je imelo za posledico, da je pa-

del zadnji gol. Pred tem in po tem smo videli nekaj lepih potez Ljubljane, zlasti ono med Kroupo in Lahom (peti gol), pa med Kroupo in Haclerjem (šesti gol) in podobno. Rožič tokrat ni imel težavnih nalog, v ostalem pa je bilo v vrstah Ljubljane nekaj šibkih mest. Mars je bil očitno slabo razpoložen ter je zagrešil v prvem polčasu nekaj neprijetnih prestopkov, pozneje pa se je »ihta« spremenila v šalo. V prvi, kakor tudi v zadnji fazi pa nam tokrat niso ugajali.

V I. razredu so odigrala doslej vsa moštva po štiri tekme, številke v razpredelnici pa so zdaj naslednje:

Ljubljana	4	4	0	0	22:5	8
Hermes	4	3	0	1	8:5	6
Mars	4	1	0	3	7:16	2
Tob. tovarna	4	0	0	4	3:15	0
Ljubljana vodi z 8 točkami in je doslej dobila vse štiri tekme.						

Korotan : Vič 3:1 (2:0).

O tej tekmi bi lahko rekli, da je nudila živahno igro dveh enakovrednih moštev. Če bi imeli Vičani v napadu boljše strelce, bi bil izid lahko neodločen. Na strani Korotanecv je zlasti ugajal Humar v napadu. Korotanci so zaslužno zmagali, saj so se borili pošteno, izid pa je bil 3:1. Sodil je g. Kos. Razpredelnica II. razreda je dobila po včerajšnji tekmi tole sliko:

Mladika	4	3	1	0	15:7	7
Zabjak	4	2	1	1	13:6	5
Korotan	4	2	0	2	9:9	4
Vič	4	0	0	4	4:19	0

Ostali nedeljski nogometni izidi v Ljubljani: rezervne prvenstvene tekme: Vič : Hermes 2:0; Zabjak : Tobačna tovarna 10:2; Korotan : Mladika 4:2; Ljubljana : Mars 2:1; mladinske prvenstvene tekme: Mars : Zabjak 2:0; Hermes : Vič 1:0; Ljubljana : Tobačna tovarna 5:0.

Pokrajinsko tekmovanje na 100 m

Lahkoatletska zveza v Ljubljani sporoča, da bo priredila 4. julija zanimivo prireditve za vse hitre tekače: pokrajinsko izbirno tekmovanje v teku na 100 m. Podobno, kakor za veliko nagrado v tekih na srednje proge, prireajo v Italiji na pobudo športnega dnevnika »Gazzette dello Sport« tudi propagandna tekmovanja na 100 m. Najboljša dva tekača bosta pripisana k medpokrajinskemu tekmovanju, razpisanih pa bo tudi več spominskih nagrad. Tekmovanja se bodo lahko udeležili atleti Fidal-a III. razreda, atleti, vpisani v Slovensko lahkoatletsko zvezo, pa tudi drugi, ki niso včlanjeni v športnih društvih. Namen prireditelja je, da zajeame večje število mladih atletov, med katerimi je brez dvoma precej nadarjenecv, ki se bodo lahko z uspehom uveljavljali v lahkoatletskih društvih. Podrobnosti o izbirnem tekmovanju v teku na sto metrov bomo še poročali.

Sport v kratkem

Hrvatska : Slovaška 3:1. Hrvatski nogometaši so se pridno pripravili na svoje drugo mednarodno srečanje — tokrat na gostovanje v slovaški prestolnici. Prav tako so se tudi Slovaki vneto pripravljali na to srečanje in so na tihem celo računali z zmago. Zanimanje za nastop hrvatske državne nogo-

metne reprezentance v Bratislavi je bilo izredno veliko in temu primeren tudi obisk v stadionu, kjer se je nabralo okrog 20.000 gledalcev. Po napeti tekmi so Hrvati zaslužno zmagali s 3:1. Med odličniki na častni tribuni so bili tudi zastopniki oblasti in hrvatskega konzulata.

180 kolesarjev je nastopilo včeraj na kolesarskih dirkah v Bologni. Dirkali so na 80 kg dolgi progi, ki jo je prevozil Drei Umberto s povprečno hitrostjo 35 km na uro ter zmagal v 2 urah in 14 minutah. Drugi je bil Nino Alessandro iz Torina, tretji pa Fornale Renato iz Milana.

Službe

Ištele:

Uradnica

Išče zaposlitve samo za pol dneva. Prepisovanje, diktat ali podobno. Naslov v upravi »Slovenca« pod »Dobra tipkarica št. 3358.

Službe

Dote:

Perica

dobi za dva dni v tednu delo z dobro hrano. Javornik, Wolfova 12. (b)

Služkinjo

sprejem takoj. Javornik, Wolfova 12. (b)

Kupimo

Stroj za izdelavo

cementne strešne opeke, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe s ceno poslati: Hudoklin Josip, p. Brusnice. (k)

IMMINENTE UN GRANDE FILM "LUX" AL CINE UNION
V KRATKEM VELIK "LUX" FILM V KINU

TEMPESTA SUL GOLFO
VIHAR NAD ZALIVOM

ARMANDO FALCONI
ANDREA CHECCHI
ADRIANA BENETTI
Regija G. RIGNELLI

Poizvedbe

Izgubil sem listino

z osebno legitimacijo na ime Košir Venceslav, in z drugimi dokumenti ter denarjem v nedeljo v tramvaju na Vič in prošim najditelja, naj odda v upravi »Slovenca«.

Prodamo

Brezove metle, držaje

za lopate, motike in ometa dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova št. 29 in Malstrova 10. (l)

Razno

Prevzamem prvo košnjo,

da dobim otavo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 3847. (y)

Suho sadje prodaja

GOSPODARSKA ZVEZA. Bleiweisova cesta št. 29.

Naročajte in širite

»Slovenca« !

Po kratki, mučni bolezn nas je za vedno zapustila naša ljubljena soproga, zlata mamica, hčerka, sestra, teta in svakinja, gospa

MARIJA ILOVAR

trgovka

Pogreb nepozabne pokojnice bo v sredo, dne 9. junija 1943, ob pol 3 popoldne z Zal, iz kapelice sv. Nikolaja na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Novo mesto, Gorizia, dne 7. junija 1943.

Globoko žalujoči:

Karl, soprog; Tugomir, sin; Boža, hčerka; Angela Peterlin, mati; Angela Klavara, sestra; Vinko Pajk, svak, in ostalo sorodstvo.

Domačija v cvetju

Tomaž Poklukar

Oskrbele so se s toplejšim plaščem za zimo; nekatere so si nanosile kupe živiliških zalog v skrite luknje v drevju in v zemlji.

Minula je blagoslovljena letina. Vrhovi Pohorja so dobili nežno belo odejo. Niže ležeči smrekovi gozdovi so se potemnili, oni pa, ki so ležali ob podnožju, so stresali s sebe poslednje rdečkasto listje. Otava je bila pod streho in tudi ajdo so že poželi.

Pri Andraževih so se oddahnili. V kleti so zoreli sodi jabolčnika. Lahke, v nos ščegetajoče pijače je bilo dovolj za vse. Hlapec Karl se je hvalil drvarjem ni ogarjem, da že od Malega šmarina ni okusil vode. Poleg kipečega jabolčnika je ležalo tudi nekaj manjših sodov pekerčana, burgundca in rizlinga — del pridelek iz vinograda v Limbušu. Vse police so bile obložene z dišečim sadjem. V drugi kleti so bile spravljene skrinje krompirja; kupi zelja in repe so čakali na roke, ki jih bodo zribale in stlačile v kadi. Oče Andraž je zadovoljno hodil okrog hiše in kadil iz dolge pipe. Včasih je zarentačil, da bi preprodal požrešne vrabce, ki so se zaletavali v zlate redi koruze, viseče v svislih.

Nastopila je doba, ko hodijo kmetje spet bolj zdravno in ko so jim glave olajšane. Dolgi meseci dnevnega dela in tekočih skrbi so jim požirali moči in jim težili glavo, zdaj pa imajo spet časa, da se spočitno ozirajo okrog domačije. Tudi njihovim mislim se vrača po malem več poleta in sproščenosti. V duhu se ozirajo nazaj po opravljenem jesenskem delu, ozirajo pa se že tudi naprej. Dnevne skrbi jih ne ubijajo več, in res: zdaj gledajo že spet daleč nazaj in se ozirajo daleč naprej.

Tekoča dela opravijo čez dan, ob večerih pa počivajo in kramljajo, zakaj naslednjega jutra jih ne bo nikdo budil. To so prijetni večeri, ko se ljudje spet približujejo drug drugemu. Med zakonci oživijo že skoraj pozabljeni nagibi ljubezni; v spočitosti pademarskatera topla beseda. Stari pripovedujejo spomine, berejo knjige, molijo, radi pa se tudi igrajo z otroki.

Ko so pri Andraževih poveljevali, je prinesel Matevž na mizo zelenko zorečega vina na poskušnjo. Bilo je še motno in kipeče, imelo pa je že moč in je tem bolj prišlo, ker so hrustali po večerji sladke pečene kroglice.

Stari Andraž je razgrnil tedenski časopis in bral vse od kraja. Spregovoril je šele pri novici, da razsaja nekje v Afriki kuga. To je prebral na glas. Mater je ganilo, ko je slišala, koliko ljudi je že pomrlo.

»Križ božji, ali je tudi za naše kraje nevarno?« je spregovorila in se vprašujoče zagledala v Matevža.

»Ej, mati, daleč je to, silno daleč. In toliko gorja je na svetu, da tudi za hip ne bi mogli zatisniti očesa, če bi mislili nanj.«

Potem je pravil Andraž o strahotnem letu, ki ga dandanašnji rodovi niso več doživeli, pač pa so jim pripovedovali o njem predniki. L. 1680. je poslal Bog svojo neusmiljeno šibo nad šentlovensko faro. Razsajala je tako huda kuga, da je pomorila 382 ljudi. Tako mu je pravil ded in tako je povedal nekoč tudi pokojni župnik, ko je govoril na novega leta dan, na prvi dan današnjega stoletja o župnijski kroniki.

»Zakaj je Bog takrat kaznoval naše župljane?« ga je vprašala mati.

»Kdo ve zakaj, ded mi ni pravil o tem. Najbrž so mu obrnili hrbet; mogoče so se obmetavali z belim kruhom, mogoče se je mladina izpridila — kaj hudega se je moralo zgoditi. Pa saj človek malokdaj ve, zakaj ga uda šiba božja...«

Pri tem je spomnil na Cirila, ki je bil opoldne še čil in zdrav, zvečer

pa ga je našel mrtvega. Zakaj se je to zgodilo, ne, tega si ni mogel razložiti; kolikor toliko se je pomiril z usodo, dobri Bog pa se je milostno ozrl na Andraževino in ji vrnil Matevža.

Začel je spet obračati strani časopisa. Mati je še vedno premišljevala o kugi, ki je pobrala 382 ljudi v enem samem letu. Vedno bolj strah je bilo misli, da spet razsaja nekje po svetu. Ko je bilo vse tiho, se ji je zdelo, da čuje iz gozda skovikanje sove. Oznanjevalka smrti jo je zaskrbeli: ali je kdo v fari na smrt bolan, ali pa skovika meni, Mihi, Andreju, Ančki, Matevžu? Tako je premišljevala in začela na tihem moliti.

Med zanimivostmi časopisa je zagledal Andraž podoba neke ciprese, ki je merila v obsegu petdeset metrov.

»Takah drevca pa si res ne bi želel v gozdu,« je rekel in pokazal sliko Matevžu, »le kdo bi jih podiral in kako bi jih spravljali na žago!«

Beseda je dala besedo. Matevž je začel pripovedovati o nenavadnih, visokih in orjaških drevcih, ki rastejo v pragozdovih. Kdaj pa kdaj ga je oče nezaupljivo pogledal, kakor da bi ga hotel vprašati, če pripoveduje, kar je bral v knjigah, ali pa si samo izmišljuje. Pogovor sta končala pri načrtih za lesno trgovino prihodnjega leta. Potem sta se podala stara dva spat.

Zatopila sta se vsak v svoje misli. Od časa do časa je v temni noči za-

škripalo drevje, od fare pa se je čulo lajanje pesov.

»Še nisi zaspal, Andraž?« ga je nagovorila žena Marija, ko je slišala, da se obrača v postelji.

Andraž je nekaj časa molčal, potem pa ji je odgovoril:

»Ti je kaj povedal, kdaj se misli ženiti?«

»Ni mi povedal. Vsak dan pričakujem, da se bomo o tem kaj več pomenili.«

»Jaz pa bi rad videl, da se še ne bi menili.«

Potem sta spet oba dolgo molčala. Andraž se je odkašljal in razodel ženi skrb, ki ga je že dolgo težila.

»Mestno dekle je njegova izvoljenka, in vedno bolj se mi zdi, da ne bo zmogla dela pri nas, čeprav bi hotela. Ne bo se mogla vziveti.«

Žena je samo vzdihnila. Potem je dejala, da se lahko človek vsemu privadi, če ima nekoga res rad. In še to ga je prosila, da ne bi govoril z Matevžem.

»Onega dne, ko se je vrnil dober volje iz Limbuša, se mu je razveljal jezik. Samo to je pravil, ko sva sedela v kuhinji, kako je lepa in dobra. Dejal je, da nama bo kuhala kavo in stregla z dobrotami, kakršnih midva še nisva okusila. Zdel se mi je kakor mlad fantek, toda Matevž res ni otročji. Sam vidiš, kako zna gospodariti in kako mu gre dolo od rok. Vsi ga ob-rajtajo kot pametnega človeka. —